

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
22 Ocak 2026 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi 'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara, barınma hakkına, depremzede vatandaşların kalıcı konutlara kavuşmasına ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum ve heyetine Komisyonu teşriflerinden dolayı teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ve toplantı yeter sayısı bulunduğu ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından yapılan sunum üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Komisyon toplantısına katılan 11 milletvekilinin imzası olduğuna ilişkin açıklaması

2.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın kendisinin sunum üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un, barınma hakkı kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yaptığı çalışmalar hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

---0---

2'nci Toplantı

22 Ocak 2026 Perşembe

---0---

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu saat 14.20'de açıldı.

Komisyon Başkanı Derya Yanık,

Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara, barınma hakkına, depremzede vatandaşların kalıcı konutlara kavuşmasına ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum ve heyetine Komisyonu teşriflerinden dolayı teşekkür ettiğine,

Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ve toplantı yeter sayısı bulunduğuna, İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından yapılan sunum üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine, İlişkin açıklama yaptı.

Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal, Komisyon toplantısına katılan 11 milletvekilinin imzası olduğuna, İzmir Milletvekili İbrahim Akın, Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın kendisinin sunum üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine, İlişkin açıklama yaptı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından, barınma hakkı kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yaptığı çalışmalar hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 16.19'da toplantıya son verildi.

22 Ocak 2026 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.20

BAŞKAN: Derya YANIK (Osmaniye)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (Diyarbakır)

BAŞKAN VEKİLİ: Harun MERTOĞLU (Rize)

SÖZCÜ: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)

KÂTİP: Beritan GÜNEŞ ALTIN (Mardin)

---- 0 ----

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok Kıymetli Bakanım, Değerli Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarım, değerli misafirler, çok kıymetli basın mensubu arkadaşlarımız, Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları; hepinizi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanımıza ve ekibine bugünkü toplantı davetimizi kırmadıkları ve toplantımıza katıldıkları için çok çok teşekkür ediyorum.

Yeterli çoğunluğumuz var, toplantı yeter sayısı var, dolayısıyla Komisyonumuzun 10'uncu Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ

1.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, Komisyonun bugünkü gündeminde yer alan konulara, barınma hakkına, depremde vatandaşların kalıcı konutlara kavuşmasına ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum ve heyetine Komisyonu teşriflerinden dolayı teşekkür ettiği ilişkin açıklaması

BAŞKAN DERYA YANIK - Değerli arkadaşlar, kıymetli basın mensubu arkadaşlarımız; bugün burada en temel insan haklarından biri olan barınma hakkı çerçevesinde son derece anlamlı ve önemli bir toplantıyı gerçekleştireceğiz. Komisyonumuz adına ben tekrar Sayın Bakanımıza ve heyetine teşekkür etmek istiyorum.

Barınma hakkı, malumlarınız olduğu üzere, sadece bir konut meselesi değil, insan onuruna yaraşır bir hayatın, güvenliğin, sağlığın ve toplumsal huzurun temel şartı. Anayasa'mızın 57'nci maddesi de nitekim devlete konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alma görevini açıkça yüklemektedir. Aynı şekilde, uluslararası insan hakları belgelerinde de barınma hakkı vazgeçilmez bir sosyal hak olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, Komisyonumuz ve alt komisyonlarımız barınma hakkını, insan hakları perspektifiyle ele almakta, özellikle kırılgan gruplar, afet mağdurları, çocuklar ve dezavantajlı kesimler bakımından süreci yakından takip etmektedir.

Bugünkü toplantımızın amacı da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın barınma hakkı kapsamında yürüttüğü faaliyetler hakkında doğrudan ve kapsamlı bilgi almaktır. Maalesef hepimizin hafızalarında derin izler bırakan 6 Şubat depremleri ülkemizde büyük bir acıya yol açmıştır; binlerce can kaybı, yıkılan şehirler ve yerinden olan milyonlarca vatandaşımız. Nitekim ben de Osmaniye Milletvekili olarak -biliyorsunuz 6 Şubat depremlerinden etkilenen 11 ilden biri Osmaniye- çok içeriden yaşayan, dolayısıyla çok içeriden gözlemlene durumda olan -bu bir şans değil maalesef- arkadaşlarımızdan birisiyim. Nitekim, Komisyon olarak da sonrasında, depremin hemen ardından süreci yalnızca uzaktan izleyen değil, sahada, yerinde ve doğrudan doğruya takip eden bir anlayışla hareket ettik. Bu kapsamda, Çocuk Hakları Alt Komisyonumuz depremin yaşandığı yıl içerisinde başlayarak inceleme ziyaretlerine başlamış, 7 ilimizde sahaya inerek depremde çocuklarımızın barınma, eğitim, sağlık ve psikososyal durumlarını yerinde incelemiştir. Komisyonumuz en başından itibaren bu sürecin takipçisi olmuş, raporlarıyla, tespitleriyle ve önerileriyle katkı sunmaya devam etmiştir. Nitekim bugünkü toplantımızda Sayın Bakanımızdan bu kapsamda yapılan çalışmaların detaylarını almak, siz değerli milletvekillerimizin sorularıyla süreci zenginleştirmek de bu kapsamda bundan sonraki çalışmalarımızda bize de önemli veriler sağlayacak, katkılar sağlayacak bir süreç olacak.

Gelinen süreçte Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliği ve desteği, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın gösterdiği üstün gayretle depremde vatandaşlarımızın kalıcı konutlarına kavuşuyor olmasının sevincini hep beraber yaşıyoruz. Bu, yalnızca bir inşaat faaliyeti değil, konuşmamın başında da söylediğim gibi, insan onurunun yeniden tesis edilmesi, güvenin yeniden inşa edilmesi anlamına geliyor. Bu vesileyle, Sayın Cumhurbaşkanımıza burada bir kez daha şükranlarımızı arz ediyoruz. Başta Sayın Bakanımız olmak üzere Bakanlığımızın tüm mensuplarına, merkezde ve taşrada hizmet eden bütün arkadaşlarımıza Komisyonumuz adına da milletimiz adına da ayrı ayrı teşekkür ediyoruz. Deprem bölgelerinde gösterdikleri üstün gayretlerden dolayı da Yüzyılın Konut Projesi'nde de gösterdikleri özverili çalışmalardan dolayı da çok çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanımıza ve heyetine de tekrar teşriflerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanımıza sözü bırakalım, selamlamadan sonra...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Özür dilerim, otuz saniyelik bir...

BAŞKAN DERYA YANIK - Lütfen...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Usul açısından sadece, otuz saniye, bir dakika olmayacak, otuz saniye, özür dilerim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Peki, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Komisyon toplantısına katılan 11 milletvekilinin imzası olduğuna ilişkin açıklaması

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar, Değerli Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın; hepiniz hoş geldiniz.

Nezaketen "Çoğunluk var." dediniz. Maalesef AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarımız buraya da gelmiyorlar. Şu anda saydım, 11 kişinin imzası var yani bilginiz olsun diye bunu söylemek istedim.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ve toplantı yeter sayısı bulunduğuna ilişkin açıklaması

BAŞKAN DERYA YANIK - Toplantı yeter sayısı var ama.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - 26 kişiden en az 13 kişinin olması gerekirken imzaları sayın 11 kişi var. Yani nezaketen biz itiraz etmedik, bilginiz olsun.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hayır, şu anda 14 kişi var ya.

Sayın Tanal, 14 kişi var.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - İmzaları, beyefendi, imzaları sayar mısınız?

Neyse, devam etsin yani...

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Zaten 14 kişiyiz ya...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Arkadaşlar, bir sayın imzaları, 11 kişi var. Nezaketen biz itiraz etmiyoruz, devam edilsin.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - İmzayı sayacağınızın vatandaşları sayın, vekilleri sayın.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Buyurun, imzayı sayın, burada fotokopi bende. "Hukukta söz uçar; belge kalır, yazı kalır." denmişti ya, buyur kardeş.

BAŞKAN DERYA YANIK - Şimdi, toplantı yeter sayısı, uzman arkadaşımızla ben de bir kez daha teyit ettim,9.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Buyurun, yani elimde...

BAŞKAN DERYA YANIK - Dolayısıyla bizim şu anda toplantı yeter sayımız var Mahmut Bey. İmza... Şunu da yapıyoruz, biliyorsunuz...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Uzatmıyorum ben, bilginiz olsun diye söyledim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Arkadaşlarımız giriyorlar...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Nezaketen bilginiz olsun sizin.

ATAY USLU (Antalya) - 9'muş ama...

BAŞKAN DERYA YANIK - Ya, Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ya, imza budur çünkü fotokopi benim elimde, özür dilerim.

ATAY USLU (Antalya) - 9'muş Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - 26 üstat, 26'nın 13'ü...

ATAY USLU (Antalya) - İç Tüzük'e bakarsan 9'muş.

BAŞKAN DERYA YANIK - Hayır, şu: Yani Genel Kurula gidip gelen arkadaşlarımız var. İmza atıyorlar, geliyorlar, takip ediyorlar...

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hayır, imzasız da fotoğraf çekebilirdiniz yani sorun değil ki o.

BAŞKAN DERYA YANIK - Yani hiç şey değil.

Evet, Sayın Bakanım, sözü size bırakıyoruz efendim.

Buyurunuz.

IV.- SUNUMLAR

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un, barınma hakkı kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yaptığı çalışmalar hakkında sunumu

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli milletvekillerim, kıymetli basın mensuplarımız; öncelikle Gazi Meclisimizde sizlerle birlikte, bir arada olmaktan dolayı büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum ve nazik daveti için Başkanımız, Bakanımız Sayın Derya Yanık Hanımefendi'ye de teşekkürlerimi sunuyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün sizlere insanlığın en temel ve vazgeçilmez haklarından biri olan barınma hakkı kapsamında Bakanlığımızın yaptığı çalışmaları anlatacağım. Ben, bu kapsamda, sunumda da olduğu gibi, yine kitapçıklarda sizlere dağıtıldığı gibi, hem görsellerle hem de bilgilerle destekleyerek bu sunumu aktarmaya gayret göstereceğim.

Özellikle pandemi dönemiyle başlayan süreçte gerek dünya genelinde gerekse ülkemizde erişilebilir konut beklentisi tetiklenmiştir. İklim değişikliği ve yine buna bağlı göçler sebebiyle de bölgemizde ve tüm dünyada bu ihtiyaç artmıştır. Sadece 2025 yılına baktığımızda iklim göçmenlerinin sayısı 250 milyona yaklaşmıştır. Türkiye'de ise yakın coğrafyamızdaki çatışmalar ve savaşlar, yaşadığımız asrın felaketi konut talebini etkileyen faktörlerden olmuştur. Milletimizin ev sahibi olma oranını olabilecek en yüksek seviyeye çıkarma çalışmalarını biz de azimle, kararlılıkla devam ettiriyoruz. Bu hedef için de gerek sosyal konut gerekse diğer tüm enstrümanları kullanarak adımlarımızı atmaya devam ediyoruz. Bu noktada, tabii inşaat sektörümüzün dünyadaki yerini vurgulamam lazım. Bu hedef için Türk müteahhitlerimiz 137 ülkede faaliyet gösteriyorlar ve daha da önemlisi en büyük 250 uluslararası müteahhitlik firması listesinde 45 firmayla dünya 2'ncisi konumundayız. Tabii, bu gücümüzü afetlerde, yine yapmış olduğumuz projelerde en etkin bir şekilde kullanmaya gayret gösteriyoruz. Bugüne kadar her afette devletimiz yaraları sarmak için hızla gereken her şeyi yapmış, milletimizle el ele, afete uğrayan şehirlerimizi ayağa kaldırmıştır. Aslında geriye dönüp baktığınızda bunun örneklerini de hep birlikte yaşadık. Elâzığ'da, Malatya'da, İzmir'de depremler yaşadık, yine Düzce'de depremler yaşadık ve bu depremlerde; Antalya ve Muğla'daki yangınlarda; Kastamonu, Sinop, Bartın, Rize, Giresun'daki yaşadığımız sellerde kısa sürede milletimizin yanına gittik ve milletimizle birlikte, orada milletvekillerimizle, belediye başkanlarımızla şehirlerimizin ayağa kalkması için hızlıca çalışmalarımızı başlattık ve bu çalışmaların da örnek olmasını istedik. Bugün baktığınızda, Kastamonu Bozkurt'taki çalışma

tüm Türkiye'ye, tüm dünyaya örnek bir çalışmadır. Bugün Rize'deki sel sonrası yapılan işler yine Rize'ye, Rize'nin şehirciliğine ve oradaki yaşam kalitesine katma değer sağlamış anlayışla gerçekleştirilmiştir. Yine, Antalya'da yaşadığımız en büyük, tarihimizin en büyük yangınları sonrasında yapmış olduğumuz yerleşim yerleriyle, vatandaşımıza kazandırdığımız eserlerimizle yine Antalya'nın, Antalyalı kardeşlerimizin, hemşehrilerimizin yanında olmaya devam ettik. Kısacası, aslında her afette aynı anlayışla çalıştık ve bugüne kadar 47 bin afet konutunu hızlı bir şekilde vatandaşımıza teslim ettik.

Yine, bu yaz felaketlerle karşı karşıya kaldık. Devletimizin tüm kurumlarıyla -sizler de hatırlayacaksınız- yangınla mücadele ettik ve İzmir'de, Bilecik'te, Balıkesir'de, Karabük'te afetzedede kardeşlerimizin yanına koştuk ve vatandaşlarımızın bu manada derdine derman olduk. İzmir'de yangından sadece bir ay sonra, yine depremde olduğu gibi konutlarımızın temellerini attık ve ilk kazmamızı vurmuş olduk. Akabinde yine ivedilikle Balıkesir Sındırgı ve Bigadiç'te, yine Karabük'te bizzat biz de katıldık ve orada vatandaşlarımızın yangından hasar gören köylerimizin yerine yeni evlerimizin, yeni yuvalarımızın temellerini hızlıca attık.

Böylece şunu da ifade etmek gerekir ki çok kısa bir sürede, deprem bölgesindeki çalışmalarımız devam ederken, 11 ilde 108 bin kilometrekare alanda 3.481 şantiyedeki çalışma devam ederken devletimiz yine gidip deprem bölgesindeki çalışmalara ilave olarak hem yangınlarda hem de diğer illerde yaşadığımız afetlerde hızlıca aksiyon almıştır.

Tabii, biliyorsunuz, 2023 yılında hepimizi üzüntüye boğan, gerçekten 6 Şubat sabahı korkuyla, endişeyle "Deprem bölgesinde ne oldu?" diye düşündüğümüz, üzüldüğümüz bir süreci yaşadık ve 14 milyon vatandaşımız asrın felaketinde etkilendi ve bu manada 11 ilimiz, ilçelerimiz, köylerimiz maalesef bu depremden etkilendi. Tabiri yerindeyse, hayat 11 ilde durma noktasına geldi. Bu çerçevede 53.537 canımızı, kardeşimizi toprağa verdik ve milyonlarca vatandaşımız da evini kaybetti. Bu depremin sadece doğrudan maliyeti 104 milyar dolar, dolaylı maliyeti ise 150 milyar dolara ulaşmış durumda. Tabii, depremin ardından hemen hızlıca harekete geçtik her afette olduğu gibi, bir taraftan arama kurtarma işlerini yaptık, bir taraftan enkaz kaldırma çalışmalarını yürüttük, bir taraftan geçici barınma alanlarının inşasını, yine orada önce çadır kentlerimizi, ardından konteyner kentlerimizi kurma süreciyle vatandaşlarımızın yanında olduk ve hızlıca bir taraftan da umudu inşa etmek durumundaydık. 11 ilimizde 3'üncü, 4'üncü gün itibarıyla yeni yerleşim yerlerinin çalışmalarına başladık ve 15'inci günde ilk temelimizi attık, ilk evimizi deprem bölgesinde 45'inci gününde yine teslim etmiş olduk. Bugün geldiğimiz aşama, gerçekten bu meşakkatli çalışma, bu azim, bu kararlılık, devletimizin gücü, milletimizin dirayeti aslında meyvesini verdi ve 27 Aralıkta Sayın Cumhurbaşkanımızın, yine Cumhurbaşkanlığı Liderler Zirvesi'nde Hatay'da 455 bin konutumuzun anahtarlarını milletimizin de coşkusuyla birlikte teslim etmiş olduk.

Tabii, dünyada böyle bir örnek çalışma yok değerli milletvekillerim yani saatte 23, günde 550 konut üretmiş, böylesi büyük bir alanda, 3.481 şantiyede çalışılmış bir örneği yok. Bu, sadece konut da değil ayrıca yani buraya baktığımızda altyapısıyla, okullarıyla, sağlık tesisleriyle, sosyal donatılarıyla birlikte bir yaşam alanı da inşa ettik. Yani her bölgeyi de kendine özgü, orada milletimize verdiğimiz sözler çerçevesinde, Hatay'da Hataylıların oturacağı, Adıyaman'da Adıyamanlı kardeşlerimizin yaşayacağı, Malatya'nın kültürü, demografik yapısı neyse, Kilis'teki ihtiyaç neyse, Adana'daki iklim şartları neyse buna göre bir planlama yaptık ve bu planlama çerçevesinde inşa çalışmalarını da başlatmış olduk.

Hatay'da, tabii, tarihî Meclis binamız bizim için çok kıymetliydi, değerliydi. Tarihî Meclis binamızı, Asi Nehri'nin iki yakasındaki yapıları, hem "yeni Hatay" diyeceğimiz Antakya'daki yapılarla birlikte yeni Hatay'ı inşa ettik. Tabii, bunu inşa ederken de ecdadın bize bıraktığı, emanet ettiği tarihî eserlerimizin de ihyasını yapmak suretiyle, bir bütüncül anlayışla süreci yönetmeye gayret gösterdik. Meclis binasını, oradaki Kemal Paşa Caddesi'ni, tarihte ilk aydınlatılmış yine Kurtuluş Caddesi'ni, buradaki Uzun Çarşı'yı, buradaki Habib-i Neccar Camisi'ni de yine aslına uygun bir şekilde inşasını gerçekleştirdik. Tabii, bir taraftan da buradaki yeni yaşamı resmedecek, orada milletimizin ihtiyaçlarını karşılayacak sosyal alanların inşasını da gerçekleştirdik ve Hatay'da, İskenderun'da gerçekten Türkiye'de örnek gösterilebilecek bir sahil düzenleme projesini de İskenderun'a kazandırdık. 303 bin metrekarelik alanda, Akdeniz'i seyrebileceğiniz, orada bir nebze de olsa depremin acılarını unutacağımız ve oranın güzelliğini yaşayacağımız bir alanın inşasını yaptık ve on ayda vatandaşımıza teslim ettik.

Aslında her ilde bu bakış açısıyla çalıştık. Kahramanmaraş'ta evlerimizi tamamladık. Tarihî Kapalı Çarşısı'nı, oradaki Demirciler Çarşısı'nı, Kasaplar Çarşısı'nı da aslına uygun bir şekilde inşa ettik. Orada üretim devam etsin dedik ve esnafımıza yeni iş yerlerinin yine inşasını Kahramanmaraş'ta yapmış olduk.

Malatya, gerçekten depremden en çok etkilenen illerimizden bir tanesi. İkizce'de dünyanın belki en büyük şantiyelerinden biri, 80 bin konutumuzu aynı anda sosyal donatılarıyla, parklarıyla, bahçeleriyle inşa ettiğimiz bir alan. Orada da gerçekten örnek bir şehir kurduk ve şehrimizin kimliğine uygun, yine Malatya'da Şire Pazarı'nı, Kayısıcılar Çarşısı'nı, oradaki Kuyumcular Çarşısı'nı, Söğütlü Camisi'ni, yeni Valilik binasını ve meydanını da aslına uygun bir şekilde inşasını gerçekleştirmiş olduk.

Adıyaman, gerçekten sahabeler şehri. Adıyaman'ımız da çok etkilendi ve hızlı bir şekilde Adıyaman'da da aksiyon aldık, her ilde olduğu gibi. Yaklaşık böyle 4'üncü, 5'inci günüydü; orada yeni yerleşim yerlerinin tespitini yaptığımız süreçte, Adıyaman'da Adıyaman'a hâkim bir tepe olan İndere'de yaklaşık 5 milyon metrekarelik alanda, 700 futbol sahası büyüklüğünde ve gerçekten örnek bir şantiyeyi Adıyaman'ımıza, İndere'mize kazandırdık. Tabii, Adıyaman'da depremin de sembolü biliyorsunuz şehrin meydanındaki saat durmuştu ama yani sadece onu değil, oradaki, Atatürk Caddesi'ndeki binalarımızı, yeni meydanlarımızı, yeni yerleşim alanlarımızı yine Adıyaman'ımıza kazandırdık. Tabii, meydanları şehirlerin kimliği olarak değerlendiriyoruz ve önemsiyoruz. Onun için de şehir meydanlarını hemen hemen her ilde yeniden inşa etmek suretiyle milletimize bu hizmeti de kazandırmaya gayret gösterdik.

Tabii, sadece şehirlerimiz etkilenmedi; köylerimiz, kırsal yerleşim yerlerimiz de etkilendi. Bu kapsamda 11 ilimizde 4.333 köyde 62 bin köy evi inşa ettik. Aslında bu bakış açısını depremden etkilenen Şanlıurfa'mızda da Kilis'imizde de Osmaniye'mizde de Gaziantep'imizde de... İşte, Nurdağı, İslahiye'nin biliyorsunuz gerçekten yüzde 70'e yakını yerle bir oldu. Sadece orada değil, bugün baktığımızda o depremden Kayseri'de, Bingöl'de etkilenen ilçeler, iller oldu ve oralarda da devletimiz hızlıca aksiyon aldı. Her ilde de yani Şanlıurfa'daki demografik yapı neyse, oradaki ihtiyaç neyse, oradaki kültürel beklenti bizden neyse bu bakış açısıyla yaptık ve hamdolsun, depremden etkilenen 11 ilimizde, köylerimizde, ilçelerimizde inşa çalışmalarını yaptık.

Köyleri önemsedik çünkü istedik ki oradaki kırsal kalkınma da devam etsin, üretim, istihdam devam etsin ve Antalya'da daha önce örneğini yaptığımız, milletimizin de beğendiği köy evlerimizi, gerek betonarme gerek çelik olmak suretiyle barınma hakkını en güzel şekilde vatandaşımıza tanıyacağımız bir çalışmayı yürüttük.

Tabii, bu üstyapı çalışmalarının bir de altyapı çalışmaları var yani 11 bin kilometre, Türkiye çevre uzunluğuna denk gelen bir altyapı çalışmasını da 11 ilde yaptık. Tüneller açtık, atık su arıtma tesisleri, düzenli depolama tesisleri... Yani istedik ki şehirlerimiz eskisinden daha güçlü, daha temiz, daha güzel olsun ve bu bakışla yine altyapı projelerini de yürütmüş olduk.

Saygıdeğer milletvekilleri, tabii, sadece afet sonrası değil afete hazırlık için de bu aşamayı önemsiyoruz, bu konuda da gerçekten önemli çalışmalarımız var. Ülkemizin bir deprem gerçeği var, bugün baktığınızda nüfusumuzun yüzde 70'e yakını deprem bölgelerinde yaşıyor. Yerleşim yerleri oranına baktığınızda, yine yüzde 70'e yakını deprem bölgesi alanı içerisinde yaşıyor. Bu inançla, 81 ilde bir taraftan da kentsel dönüşüm çalışmaları yürütüyoruz ve bugüne kadar 2 milyon 510 bin bağımsız bölümün dönüşümünü gerçekleştirdik. Dönüşüm seferberliğini bilhassa İstanbul'da yani Türkiye'de yaptığımız her 2 dönüşüm projesinden 1'ini İstanbul'a yapıyoruz. İstanbul'umuzu, göz bebeğimizi bu manada önemsiyor ve bu hassasiyetle bütün 39 belediyemizden gelen talebi, siyasi bir malzeme yapmadan, siyasetüstü bir bakışla 39 belediyemizin 39'uyla da çalışmaya gayret gösteriyoruz. Yine İstanbul'daki dönüşümü hızlandırabilmek amacıyla 2003 yılında vatandaşımıza Yarıyı Bizden Kampanyası'nı müjdelemiştik ve bu kapsamda da İstanbul'da 78 bin bağımsız birimin dönüşümü gerçekleştirilmektedir.

Tabii, sağlam konutlara ulaşmanın, dirençli şehirlere kavuşmanın bir adımı da sosyal konutlarımız. Aslında, bugüne kadar bakışımız, politikamız, bu kapsamda yapmış olduğumuz işler de deprem riskini bertaraf etmek, azaltmak amacıyla sosyal konut çalışmalarını da önemsiyoruz. Bir taraftan da dar gelirli vatandaşlarımızın ev sahibi olması, işte burada engelli vatandaşlarımızın, 3 çocuk ve daha fazlası ailelerimizin, gençlerimizin, bu manada emeklilerimizin ev sahibi olması için de bugüne kadar TOKİ'mizde 1 milyon 750 bin sosyal konutu milletimizin hizmetine sunduk ve yine deprem bölgesindeki tecrübeyi, birikimi daha da arttıracığımız, güçlendireceğimiz bir çalışmayı milletimize müjdeledik. Bu kapsamda, Sayın Cumhurbaşkanımızın Ev Sahibi Türkiye Projesi'yle milletimize ilan ettiği 500 Bin Sosyal Konut Projesi'yle de aslında sosyal konut alanında bir devrim yapmaya gayret gösteriyoruz.

Tabii, devletimizin gururu TOKİ, 81 ilimize 500 bin sosyal konutumuzu inşa edecek ve bu kapsamda başvurularımızı aldı. Milletimiz bu projeye inandı, güvendi ve 5 milyondan fazla vatandaşımız devletimizin bu projesine inanarak başvuru yaptı. Biz de söz verdiğimiz gibi, yirmi dört yıldır yaptığımız gibi, kuralarımızı hızlı bir şekilde çekmeye başladık ve şu ana kadar 26 ilde kuralar çekildi ve 96.272 hak sahibi vatandaşımızı da belirledik. Mart ayında tüm kuraları tamamlayacak ve 2027 Mart ayında da inşallah evlerimizi teslim etmeye başlayacağız. Tabii, Yüzyılın Konut Projesi'nde de istiyoruz ki şehirlerimiz güçlensin ve gerek sosyal alanlarıyla gerek yeşil alanlarıyla şehirlerimize, ilçelerimize katma değer sağlasın istiyoruz. Bu manada yani çevresiyle uyumlu ve yaşam kalitesi yüksek yeni yerleşim alanları olarak tasarlıyor, vatandaşlarımızın beklentilerine de bütüncül bir çözüm olarak sunmaya gayret gösteriyoruz.

Bu projenin içinde -bu da önemli- 500 tane de mahalle konağı yapıyoruz. Her 500 konuta 1 tane mahalle konağı yapıyoruz. İçinde aile sağlığı merkezi, spor salonu, kreşi, taziyeevi; işte, orada milletimizin ihtiyaçlarını karşılayacak bir bakışla bu mahalle konaklarını da projeler dâhilinde inşa edeceğiz. Tabii, burada el sanatları üretimi yapabilecekler, vatandaşlarımız bu taziyeevlerinde yine taziye ihtiyaçlarını giderebilecekler, düğün yapacaklar, nişan yapacaklar; sporunu yapabilecek, ilk sağlık hizmetini burada aile sağlığı merkezinde alacak. Yine, annelerimiz, çalışan annelerimiz veya işi olan annelerimiz çocuklarını buradaki bakımevlerine, kreşlerimize bırakabilecek. Bu bakış açısıyla inşallah Yüzyılın Konut Projesi'ni hayata geçirmiş olacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, Sayın Cumhurbaşkanımızın bir sözü var: "Ev sahibi olmayan tek bir vatandaşımız kalmayana kadar biz sosyal konut üretimini devam ettireceğiz." Bu sözden hareketle tüm imkânları biz de seferber etmeye çalışıyoruz. Geçtiğimiz yıl kamuoyuna açıkladığımız bu sorunun çözümüne yönelik iki projemizi daha sizlerle de paylaşmak istiyorum. Biri gayrimenkul sertifikası ve Emlak Katılım yatırım finansmanı gibi yenilikçi araçlarla sürdürülebilir bir konut piyasasının gelişimine katkı sunuyoruz. Gayrimenkul sertifikasıyla küçük yatırımcılarımızın ev sahibi olabileceği bir projeyi İstanbul'da, Damla Kent'te başlattık ve burada küçük birikimlerle vatandaşlarımız ev sahibi olabiliyorlar. Projelerin yine değer artışından kazanç sağlıyor ve yeterli paya ulaştığında da konut sahibi olma imkânına kavuşmuş oluyorlar.

Yine, Emlak Katılım Bankamızla faizsiz bir sistemi geliştirdik ve vatandaşımız evini, aracını, iş yerini faizsiz bir şekilde alabilmek için bu finansman modelinden faydalanabiliyor ve bu finansman modeli yetkililerimiz tarafından gelen talepler doğrultusunda belirleniyor. Bu sistemle, peşinat veya faiz olmadan vatandaşımız gidip devletin güvencesiyle buradan faizsiz, peşinatsız bir şekilde hem kendi evinde otururken bir taraftan da ödemelerini gerçekleştirme imkânına kavuşmuş oluyor.

Tabii, tüm bu anlattığım çalışmalar neticesinde gururla ifade etmek isterim ki Türkiye konut üretiminde güçlü bir kurumsal kapasiteye sahiptir ki bunu tüm dünya takdirle izlemektedir ve ifade etmektedir. Bu büyük kurumsal kapasite sayesinde elbette her sorunu çözebileceğimizi veya tüm talepleri karşılayabileceğimizi iddia etmiyoruz ama bu kapsamda işte az önce anlattıklarım, ifade ettiklerim, yaptığımız çalışmalar, ortaya koymuş olduğumuz vizyon da gerçekten milletimizin bu manada konuta erişimi, barınma hakkını en iyi şekilde ifade edebilmesi adına da atılmış, kararlılıkla yürütülmüş projelerdir.

Tabii, bugünlerde kuralarını çektiğimiz 500 Bin Sosyal Konut Projesimiz gibi yenilikçi ve Türkiye'yi hedeflerine ulaştırma potansiyeli taşıyan projelerimizle bir taraftan da hem konut arzını arttırıyor hem de bazı temel sorunlara çözüm üretmek üzere yolumuza bu kapsamda devam ediyoruz. Özellikle, vatandaşımızın en çok şikâyetçi olduğu yüksek kiralar ve hayat pahalılığı karşı bir önlem ve vatandaşımızın lehine doğru bir sonuç doğuracak tedbirler alıyoruz. Bu milletin istikbali için on yıllarca alın teri dökmüş emeklilerimizin yaşadığı sıkıntıları bir nebze olsa hafifletmenin, ev alma umudu olmayan buradaki gençlerimizin, yavrularımızın o umuda erişmesi için her bir enstrümanı da değerli görüyoruz. Tabii, tüm bu projeleri, sadece vatandaşımızın konut edinmesi için değil, milletimizin sonuna kadar hak ettiği o güzel yaşam alanlarında hayat sürmesi için, çocuklarımızın geleceğe umutla, güvenle bakabilmesi için önemsiyoruz ve bir insanın doğduğu günden son anına kadar ihtiyaç duyacağı her şey yani orada okulundan yeşil alanına, sosyal donatısına, park bahçelerine kadar bütüncül bir şekilde inşa edilmesine özen gösteriyoruz. Özet olarak, biz sadece konut yapmıyoruz, bir taraftan da işte sürdürülebilir şehircilik anlayışıyla yeni bir kent ortamını da milletimizin istifadesine açıyoruz.

İnanıyorum ki asrın inşasında yazdığımız bu başarı öyküsünü Yüzyılın Konut Projesi ve yeni hayata geçireceğimiz projelerle zirveye taşıyacağız ve Türkiye Yüzyılı'nı güvenli evlerin, mutlu ailelerin ve güçlü şehirlerin yüzyılı yapacağız. Bununla ilgili her türlü öneriyi, bize gelen her türlü talebi dikkate alacağız ve milletimizle birlikte bu projeleri de inşallah hayata geçirmeye devam edeceğiz diyorum.

Ben Sayın Başkanımıza, çok değerli milletvekillerimize, hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum yani bu kapsamda İnsan Hakları Komisyonumuzla, gerçekten barınma hakkını burada birlikte değerlendireceğimiz, en temel, en insani hak olan bu barınma hakkıyla ilgili projelerimizi size aktardığımız, yine sizlerden gelen talepler doğrultusunda da şekillendirmeye, varsa eksikimizi gidermeye çalışacağız bu toplantı için de her birinize tekrar ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz bu kapsamlı ve son derece açık sunumdan dolayı.

Basın mensubu arkadaşlarımızı artık dışarı alabiliriz, kendilerine teşekkür ediyoruz. Ondan sonra milletvekillerimizin soru-cevap kısmına geçeceğiz.

Değerli arkadaşlar, mikrofonlarınıza söz almak için işaretlerinizi bırakırsanız oradan başlayarak devam ederiz.

Değerli arkadaşlar, son toplantımızda konuşmaların çok uzaması ve hem Komisyon üyesi milletvekillerimizin hem misafirlerimizin hem de Sayın Bakanımızın, katılımcı Bakanımızın programını çok uzatmış olması sebebiyle lütfen her bir konuşmacı arkadaşımız üç dakika içerisinde değerlendirmesini veya sorusunu tamamlasınlar; aksi hâlde, birer korsan bildiriye dönüşüyor konuşmalar, buna meydan vermeyeceğimizi ümit ediyorum. Mikrofonları kapatmak zorunda kalmak istemem.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkanım, zaten sayımız az, deprem öncesi...

BAŞKAN DERYA YANIK - Şöyle, sayımız az, saat dörtte bitireceğiz çünkü Genel Kurul da var biliyorsunuz, Sayın Bakanımızın da programı var. Dolayısıyla, kalan süreyi tekrar kullanabiliriz ama üçer dakika içerisinde ben sizlerden tamamlamanızı rica edeceğim. Eğer vaktimiz kalırsa tekrar ikinci turda da değerlendirme yapabilirsiniz. Bunu özellikle ifade etmek istiyorum ve sırayla, sağdan başlayarak, ilk talepten başlayarak söz veriyorum.

Evet, siz buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, muhterem Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, sayın bürokratlar; hoş geldiniz.

Esasen, en önemli insan haklarından biri barınma hakkı, doğru. Biz, daha ziyade yapılan faaliyetler sunumu dinledik; bundan dolayı da teşekkür ediyoruz, iyi yapmışsınız, doğru yapmışsınız. Devlet, depremde mağdur olan vatandaşlarıyla ilgili çalışmayı yapacak, onunla alakalı yani eksikler gedikler ayrı bir tartışma konusu ama şu an Türkiye'de en önemli sorunlardan biri hâline geldi barınma sorunu. Yani konutlar ilk defa bu kadar pahalı, ilk defa dar ve sabit gelirliilerin, hususeneden önceden "orta sınıf" diye adlandırılan "ülkenin orta direği" denilen kesimin ev alması artık bir hayal hâline geldi; böyle bir ülkedeyiz.

Şimdi, 2002 yılında -verirler öyle diyor- yüzde 70'lere yakın olan konut sahibi olma, kiracıların yüzde 30 olma oranının şimdi yüzde 57 olduğu 2025 yılında... Demek ki ortada bir konut sahiplenmesi yok ve bu konut sahiplenmelerinde de aslında geniş bir şekilde vatandaşa eşit bir dağılım değil de bazılarının 1'den fazla konut sahibi olması, çok konut sahibi olmaları ama ihtiyaç sahiplerinin konut sahibi olması noktasında ciddi bir zorlanma var.

Üç: Ülkede konut sahibi olmak için, Türkiye'de klasik, özellikle de yani "eski Türkiye" diye tabir ettiğiniz zamanlarda insanlar emekli olduğunda konut sahibi olabiliyordu. Konut alımlarını inceleyin, o zaman emekli ikramiyeleri veya tazminatlarla yani işçiler, memurlar ikramiye ve tazminatlarıyla bir konut alıyor, üzerine de bir miktar, yüzde 10'u kadar daha artabiliyordu ama şimdi bu imkân da tam anlamıyla ortadan kalktı. Evet, konut gerçekten en önemli sorunlardan biri hâline geldi. Buraya gelmeden önce bir iki arkadaşımızla konuştuk talepleri anlamında yani konut sorununun çözülüp barınma ihtiyacının karşılanması noktasında en yüksek maliyetlerin, özellikle şehirlerde arsa maliyetinin bir konutun neredeyse yüzde 50'sine denk geldiği, arsa maliyeti böyle olduğu takdirde bu konutlaşmanın mümkün olamayacağı...

BAŞKAN DERYA YANIK - Toparlayalım, süreniz tamamlanıyor.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Vallahi, iki tane daha konu var, hemen mi geçti?

BAŞKAN DERYA YANIK - Evet, buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - ...arsa maliyetleriyle alakalı ucuz arsa edinilmesi noktasında Bakanlığın ve belediyelerin mutlaka çalışma yapması gerektiği, müteahhit kontrol...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Tamamlayayım efendim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Sistem otomatikman kapatıyor, hızlıca lütfen.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Tamam, peki, hızlandıracağım.

Krediyle ev satışının yapılması gerektiği, küçük müteahhitler... Yani küçük müteahhitlere uygun değil bu GYO'yle yapılacak işler. Orta ölçekli küçük müteahhitlerin mutlaka çalışma imkânının açılması lazım. TOKİ, bu manada rekabet edilecek bir kurum değil; ayrıca, rekabet etmelerine de gerek yok ama bu imkânların mutlaka... Konut maliyetinin minimize edilmesi lazım. Demir filiz ithalatının dolar bazlı olması, ilaç ithalatı gibi kendi kuru üzerinden olması gerekiyor; bütün demir ve çelik üreticilerinin kontrollü üretim yapması gerekiyor. İDİS uygulanmasının yeterli olmadığını söylüyor müteahhitler ve bunun gibi sorunlarını iletiyorlar.

İki tane spesifik konuyu sizinle paylaşmak istiyorum Sayın Bakanım. Birincisi; ancak müdahale ederseniz çözülebilir, Bursa'da bir Atış Yapı skandalı yaşandı, binlerce mağduru var ve orada, şehrin göbeğinde 100 bin metrekarelik bir alan aslında Bursa'nın en sağlam alanıyken çürük raporu alınarak yıkıldı yani kartonlar üzerinden binlerce konut ve iş yeri satıldı, 4.500'ün üzerinde mağdur var konkordatodan dolayı, 100'ün üzerinde firma iflas etti, mağdurlar perişan ve mutlaka yani TMSF'nin değil TOKİ'nin veya bu GYO'ların müdahalesiyle çözülebilir, oraya müdahale edilmesini istiyoruz. İlk Evim, İlk Arsam Projesi'yle alakalı ortada bir tane teslim edilmiş arsa yok, hâlen bekleniyor. Mustafakemalpaşa TOKİ'deki 3 tane binanın bitmiş hâliyle yıkılmasından sonra 650 konut var orada. Şimdi, orada fiyatlarının ilk açıklandığı gibi olmaması, yüzde 10'luk peşinatın artması, KDV'nin "Yüzde 1'i olacak." denilirken yüzde 10'u olması, "sabit taksitler" denilirken memur maaşına endekslenmesinden sonra vatandaş bunu alamayacak hâle geldi. Zaten dar ve sabit gelirliiler için yapılan konutlardı bunlar. Bu perişanlıkların yanı sıra Mustafakemalpaşa

TOKİ'lerin mutlaka zemin etütlerinin üniversiteler, akademik odalar ve Bakanlığın ortak bir çalışmasıyla vatandaşın önüne net bir şekilde konulması lazım, büyük bir tehdit oluyor.

Son olarak, Bursa'da Kestel Soğuksu'da ha bire bitmeyen bir organize sanayi arsası çalışmaları oluyor. Sanayiden çok emlakçı gibi davranan arkadaşlar Bursa'nın ne kadar yeşil alanı varsa sanayi... En son Kestel Soğuksu'da mahkeme kararı var efendim, mahkemenin durdurma kararına rağmen orada inşaatlar devam ediyor. Burada konuşulanı söylüyorum, Bakanlık üzerinden yerel yönetimler baypas edilerek orada yeni bir imar düzenlemesi yapılacağı söyleniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Bunlarla ilgili mutlaka müdahalenizi bekliyorum; çalışmalarınızda başarılar diliyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Selçuk Bey, teşekkür ediyoruz.

Buyurun Atay Bey.

ATAY USLU (Antalya) - Sayın Bakanım, teşekkür ederim.

Tabii, barınma hakkı biraz önce herkesin ifade ettiği gibi bir insan hakkı, doğrudan bir insan hakkı; aynı zamanda da diğer insan haklarını etkilemesiyle önemli bir insan hakkı, yaşam hakkını bile etkileyen bir konu. Barınma hakkı konusunda gerek konut üretimi gerek sosyal konut çalışmaları gerek 6 Şubat depremi sonrası ortaya konulan konut çalışmalarıyla Türkiye ve sizler, Hükümetimiz büyük bir başarı yakaladı. Ben hem milletin evladı hem vekili olarak teşekkür ediyorum Sayın Bakanım. Ortaya konulan barınma hakkı aslında bir güvenli barınma hakkı olarak da değerlendirilebilir. Özellikle TOKİ'nin yaptığı konutların son yıllarda oldukça güvenli olduğunu biliyoruz, afetlerden çok büyük bir testle geçtiğini de gördük, başarılı bir testle geçtiğini de gördük. Hem bu güvenli üretim hem de kültür varlıklarının muhafazası, mahalle konaklarıyla mahalle kültürlerinin de yaşatılması tabii bu konuda önemli. Aslında, yalnızca konut üretilmiyor, mahalleler oluşturuluyor; yalnızca konut üretilmiyor, aslında yuvalar kuruluyor. Yani mekanik veya mekânsal bir çalışmanın daha da ötesine geçildiğinin farkındayız. Bunun için hakikaten Cumhurbaşkanımız liderliğinde yapılan bu çalışmalar dünyaya da örnek. Ben Hükümetimizi, kurumlarımızı kutluyorum, teşekkür ediyorum. Bundan sonraki yapacağınız çalışmalar için de heyecanınızı görüyoruz, inşallah, biz de milletvekilleri olarak yasama meclisinde yapmamız gereken düzenlemeler varsa yapmaya hazırız.

Biraz önce, milletvekilimizin ifade ettiği bir konu var, planlama süreçleri konusunda da aslında Türkiye'de yeni bir anlayışa, bir reforma mı ihtiyaç var diye düşünmüyör değilim. Özellikle arsa üretimi, yerel yönetimlerin planlama süreçlerindeki durumları göz önünde bulundurularak Belediye Yasası'nda, diğer mevzuatlarda, planlama konularında da aslında yeniden gözden geçirilmesi gereken bir konu olduğunu düşünüyorum ki bu süreçler konut üretimini etkileyen en önemli noktalardan bir tanesi.

Ben tekrar sunumunuz ve bu süreçte ortaya konulan, konut üretimi konusunda yapılan çalışmalar dolayısıyla sizlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Evet, Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Bakanım, hoş geldiniz.

Evet, yani konut gerçekten tabii lüks bir ihtiyaç değil, Anayasa'mızın 2'nci maddesi "Türkiye Cumhuriyeti devleti sosyal bir hukuk Devletidir." der, 5'inci madde devlete vatandaşın refahını, huzurunu sağlama görevi yükler. Anayasa 57 "Devlet, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır." der.

Peki, Türkiye'de gerçekten böyle midir? Türkiye'de barınma hakkı serbest piyasaya bırakılmış, müteahhit ekonomisiyle dönüyor. Bugün Türkiye'de barınma ihtiyaçtan ziyade artık hakikaten bir ayrıcalık durumuna gelmiş durumda çünkü vatandaşın barınma hakkı ayaklar altında bu kiradan, konuttan. Burada, Değerli Bakanımız bu çalışmanız için, bu sunum için biz teşekkür ediyoruz ama demişsiniz ki: "Dünyanın en büyük 250 uluslararası müteahhit listesinde 45 firmamız dünyada 2'nci sırada." Güzel, peki, Avrupa'da benim verilerime göre -yanlış bir şey söylersem lütfen düzeltiniz, özür de dilerim ben- Türkiye Avrupa ülkeleri arasında ev sahipliği oranında -bendeki verilere göre- 32 ülke arasında 29'uncu sırada. Yani keşke bir de müteahhitleri sıralarken konut sıralamasında kaçınıcı sıradayız... Bu ne demektir? Türkiye'de vatandaşın konuta erişiminin düştüğünü, insanların ev sahibi olamadığını, gelecek planlamasını kuramadığını göstermektedir. Bugün gençler evlenemiyor, insanlar çocuk yapmayı erteliyor, bütün aileler geçinemediği için aynı evin içerisinde sıkışıyorlar yani bu tablo hakikaten iç açıcı görünmüyor.

Peki, konut giderleri açısından Türkiye Avrupa'da kaçınıcı sırada? Konut gideri açısından da Türkiye ilk 5 ülke arasında. Yani, vatandaşın maaşı daha cebine girmeden kiraya gidiyor veya faturaya, ipoteğe gidiyor. Yani, burada barınma hakkı Anayasa'da belirtildiği üzere tam sağlanamıyor, aslında fiilen ortadan kalkmış demek. Bu, Anayasa'da var olan hakkın hayat içinde yok edilmesi demek. Burada eğer barınma hakkı yok ediliyorsa bu sadece bir ekonomik sorun değil, aynı zamanda bir hukuk devleti sorunudur. Burada barınma hakkı çökerse eğitim hakkı çöker, sağlık hakkı çöker, aile hayatı çöker, sosyal barış çöker, güvenlik duygusu çöker. Yani, burada hakikaten uzatılacak çok konu var, zamanın sınırlı olması nedeniyle, sataşma nedeniyle değil -değerli AK PARTİ İzmir Milletvekilimiz burada- bana gelen mesaj, gelen video aynen burada. Hatay Defne'den bana gönderilmiş, ben de "Günaydın, anlamadım, bana konuyu ayrıntılı anlatır mısınız?" dedim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN DERYA YANIK - Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Diyor ki: "Kura çekilmiş, hak sahiplerine teslim edilmiş fakat henüz bitmemiş." Nasıl oluyor, bu konutlar teslim edilmiş? "Adres yaz, neresi?" dedim ben bilmediğim için, bana diyor ki: "Hatay ili, Defne ilçesi, Çekmece Mahallesi." Değerli Bakanım, yani sizin dediklerinizi, bizim bir Bakanımızın dediklerini hukuken doğru kabul etmemiz lazım ama verilen fiilî bilgiler ile saha bilgileri, bu gelen mesajlarla sanki örtüşmüyor gibi Değerli Bakanım.

Uzatmıyorum, teşekkür ediyorum, emekleriniz için çok teşekkürler, iyi çalışmalar diliyorum, başarılar diliyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkür ederiz.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Bakanım, hoş geldiniz. Sayın Bakanımıza eşlik eden değerli misafirlerimize de hoş geldiniz diyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; tabii, Türkiye bir sosyal hukuk devleti. Az önceki konuşmacılar da söyledi, Türkiye bir hukuk devleti, sosyal bir devlet ancak bunun ete kemiğe bürünmesi, gerçekten bu nasıl hayata geçiriliyor, biz deprem bölgesinde bunu yaşadık. Sayın Bakanımızdaki gerçekten mücadele azminin, yapılanların bir deprem ili olarak, bu bölgenin bir milletvekili olarak bire bir bizler şahidiyiz.

Sayın Başkanım, tabii, Sayın Bakanımızın arkasında böyle bir video dönüyor, bize şöyle bir bilgi notu paylaştı, ara sıra, işte, Genel Kurulda da gündeme geliyor, konuşmalarda da gündeme geliyor, bunlar yapıldı ve geçti gibi anlatılıyor basit bir şeymiş gibi. Oysa, mesela Adıyaman'la ilgili Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz. Burası İndere, "16 bin konut" diyor, 16.400 konut. İnşallah, heyetçe de bence oraları gezip görmek lazım, burası, İndire nasıl bir bölge, burası nasıl planlanmış, burası nasıl bir şehir hâline getirilmiş; altyapısı, üstyapısı, sosyal konutları, donatıları, ibadet alanları, sağlık alanları, eğitim alanları ve yolları. Ya, biz mesela İndire bölgesi diyoruz, toplu konut alanı diyoruz, aslında Sayın Bakanımızın -Allah razı olsun- eliyle orada alternatif bir çevre yolu da inşa edildi, oraya çok önemli parklar kazandırıldı. Arkasında bizim eski hükûmet konağının, caminin olduğu yer var, zaman zaman gerçekten anlatmak lazım bu tecrübeyi, bu yapılanları. Depremın üzerinden bir yıl geçmeden oradaki iş yerleri Adıyamanlı esnafımızın istifadesine hemen sunuldu. Yapılanları burada gerçekten anlatmaya gayret gösterirsek zaman kıfaysiz olur.

Sayın Bakanım, iki şeyi gerçekten başardınız, ben size çok teşekkür ediyorum. Biri şu: Ankara'da siyasi partilerin grupları var, herkes kendi mecrasından olaylara yaklaşıyor ama deprem bölgesinde iktidarıyla muhalefetiyle birlikteliği gerçekten sağladınız. Deprem bölgesinde yapılan çalışmalarla ilgili, deprem bölgesinin milletvekili olmayan arkadaşlarımızın yaptığı konuşmaları hakikaten bazen de üzümlere görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Ancak deprem bölgesi vekillerimiz iktidarıyla muhalefetiyle daha sağduyulu çünkü sahayı gördükleri için, daha saha gerçeklerine uygun konuştuklarına şahidiz. Bunu başardınız, size çok teşekkür ediyoruz çünkü sonuç itibarıyla yapılan başarı, inşaat başarısı Türkiye'nin başarısıdır. İkinci bir başarı da, bilinmesinde fayda görüyorum -bürokratlarınız da yanınızda- vatandaşın ne problemi varsa, ne sorunu varsa, siz dâhil deprem bölgesinde ulaşmama gibi bir problem yok yani Bakan, Bakan Yardımcısı, Genel Müdür... Başkanımız burada, Hakkı Bey burada, çok teşekkür ediyoruz. Bu hikâyenin sonunda da Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz, Adıyaman'da 74.909 konutu vatandaşımızın istifadesine sunuyoruz. Yapılan çarşı projesi, camiler, hastaneler, okullar da bunun yanında. Yine, sosyal konut projesinde Türkiye'de ilk kura çekimini Adıyaman'da yaptınız, çok teşekkür ediyoruz. Yani böyle bir deprem ilinde -arkasında da sosyal konutları- 6.610 konutumuzu teslim ettiniz. Teşekkür ediyoruz, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz. Türkiye'nin de hakikaten buna ihtiyacı var. Ben emeğinizden, katkınızdan dolayı teşekkür ediyorum, tekrar hoş geldiniz diyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkür ederiz Mustafa Bey.

Salih Bey, buyurun.

AHMET SALİH DAL (Kilis) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, bilgilendirmeden dolayı sizlere çok teşekkür ediyorum.

Evet, barınma hakkı temel bir insan hakkıdır ama bunun ete kemiğe büründüğünü ne Amerika'da ne Avrupa ülkelerinde gördük. Türkiye'de bu barınma hakkının ete kemiğe büründüğüne, temel bir insan hakkı olduğuna şahitlik ettik. Bundan dolayı da size ve tüm ekibinize şahsen teşekkür ediyorum. Kilis bir Hatay, Adıyaman, Maraş gibi olmadı ama bu nedenle de ilk deprem evlerini bitirip depremedelere teslim eden il oldu. Köy evlerimizin tamamı bitti. Şu anda da mahkeme kararıyla hak sahipliği kazananların evlerinin yapımına başlandı. Bundan dolayı da sizlere teşekkür ediyorum. Tabii, mahalle konakları çok önemli, bunlar aynı zamanda taziyeevleri olarak da kullanılacaktır. Bunların ihtiyaca cevap verecek şekilde olması çok büyük önem arz edecektir.

Sayın Bakanım, asrın felaketini asrın birlikteliğine, asrın dayanışmasına, asrın inşasına çevirmek için çok hızlı, kararlı ve öngörülebilir bir bakış açısına sahip olunması gerekiyordu; bunların hepsi sizde ve ekibinizde vardır. Bundan dolayı da başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere size ve tüm ekibinize tekrar teşekkür ediyorum. Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkür ediyorum Salih Bey.

Buyurun Sezgin Bey.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli Bakanım ve bürokratlar; ben de teşekkür ediyorum öncelikle tabii buraya gelip bilgi verme ve sorulara karşılık verme nezaketini gösterdiğiniz için.

Sayın Bakan, tabii ki yani temel yaklaşımlar konusunda farklı görüşlerdeyiz, bu doğal zaten, o farklı yaklaşımları da burada giderecek değiliz. Yani afet olmadan önce riskleri azaltan kamusal sorumluluk, bilimsel ve şeffaf planlama, insan yaşamını merkeze alan kent politikası, sosyal devlet ve barınma hakkı bakımından güvenli konuta erişimin temel hak olması, yerel yönetimlerin merkeze alınması ve güçlendirilmesi ve planlama konusunda yetki paylaşımı, katılımcı ve hesap verilebilir yönetim konularında aynı düşünmüyoruz yani yaklaşım farklılıklarımız var. Bunlar tabii bu masanın konusu değil ama şunu belirtmeliyim ki biz daha çok yerinden yönetim esaslarıyla yönetimin daha adil, daha doğru, daha yurttaşına yakın olduğunu düşünüyoruz ama Adalet ve Kalkınma Partisi daha çok merkezden planlama yapan, yerel yönetimleri ve yerinden yönetimi, yerelin sivil dinamiklerini daha çok dışlayan bir yaklaşım içerisinde. Bunlar siyasal yaklaşım farklılıkları esas itibarıyla partilerimiz arasında ve iktidarınız arasında, bunlar tabii buradan giderilmez.

Ben Diyarbakır Milletvekiliyim, Diyarbakır da depremden etkilendi. 414 yurttaşımız yaşamını yitirdi, 26 bina yıkıldı, 64 binanın acil yıkılması tespit edilmişti, 4.612 bina ağır hasar görmüştü, 3.428 bina orta, 45.246 bina da az hasarlıydı. Bu 4.612 ağır hasarlı binanın önemli bir kısmı henüz yani yıkılmadı ve herhangi bir planlama da yapılmadı yani benim kendi kişisel gözlemim ve aldığım bilgiler öyle. 6 Şubat nedeniyle bir kez daha büyükşehir belediyesinden ve diğer birimlerden bilgi almaya çalıştım yani beni yanıltan başka bir bilgi gelmedi bu 4.612 bina konusunda. Orta hasarlı binalar konusunda da esaslı bir çalışmanın bugün itibarıyla

yapıldığı konusunda herhangi bir bilgi yok bu noktalarda. Ayrıca, 750 bin TL hibe ve 750 bin TL faizsiz kredi desteği Diyarbakır ve diğer iller bakımından 30 Ağustos 2025 tarihi itibarıyla sona erdi. Zamanında başvuru yapmayan yurttaşlarımız var ve o dönüşümü gerçekleştirilmeyen yurttaşlarımız var, bu sürenin uzatılması lazım ve miktarın da güncellenmesi lazım bunun gerçek anlamda bir şeye dönüşmesi açısından.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Diyarbakır'daki hasarlı binaların büyük bölümü yani yüzde 90'ı Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinin 5 Nisan, Şeyh Şamil ve Mevlâna Halit Mahallelerinde. Bu mahalleler esas itibarıyla 90'lı yıllardaki yoğun göç nedeniyle oluşturulmuş mahallelerdi, ilçeydi aynı zamanda, Bağlar ilçesi. Dolayısıyla burada bir kentsel dönüşümün yerel yönetimle birlikte yeniden planlanması lazım. Yani yerel yönetimin bunu planlaması mümkün değil. Bu 3 mahallenin çok acilen planlanması gerekiyor hem deprem riski bakımından hem de kentsel dönüşüm bakımından. Bu zamana kadar da yani işte sekiz yıllık bir kayyum yönetimi vardı Diyarbakır'da, iki yıldır sonuçta seçilmiş belediye başkanları var, bu on yıllık süre bana göre bir kayıp oldu ancak Diyarbakır yine bir deprem bölgesi, bunların hızla planlanması lazım. Bu planlama konusunda da şeffaf bir bilginin kamuoyuyla paylaşıldığı konusunda bir fikrimiz yok, bunları ifade etmeliyim.

Ayrıca, bana her gün Diyarbakır Milletvekili olarak yani Oğlaklı'da yapılan ve teslim edilen konutlarla ilgili olarak yaygın şikâyetler geliyor gerçekten. Ben bunu yerelde kendim çözmeye çalışıyorum, ilgili birimlere ulaşmaya çalışıyorum ama teslim edilen konutlarda su yani DİSKİ'yle ortak yapılması lazım nasıl yapılacaktır, doğal gaz, elektrik ve teslim edilen konutlardaki aksaklıklar konusunda, yönetimden kaynaklı, temizlikten kaynaklı büyük sorunlar var, her gün de bana bunlar aktarılıyor. Okul konusunda büyük sorun vardı eğitim yılı başında, bunu Millî Eğitim Müdürüyle ve Valilikle görüşerek kısmen giderdik ama 7 okul planlamış, henüz 1'i faaliyette. Ayrıca, sosyal donatılar, fırın ve diğer ihtiyaçlar konusunda da nüfusa yetecek bir planlama henüz yapılmış değil. Oğlaklı konutları bakımından da bu planlamanın ve bu ihtiyaçların hızla giderilmesi lazım.

Son olarak, benim de çok yakından bildiğim bir okul var, Cemil Özgür İlkokulu, o depremde büyük hasar gördü ve üniversitenin yerleşkesi içerisinde, Millî Eğitime bağlı, hâlen konteynerde eğitim görüyorlar ki Diyarbakır'da sadece bir okul ağır hasar görmüş ve boşaltıldı. Bunun bu zamana kadar planlanmamış olması, yeniden yapılmaması... Yani orada yapılması lazım o okulun çünkü lojmanlar ve başka ihtiyaçlar var aynı zamanda orada. O konuda herhangi bir planlama şimdiye kadar yapılmadı. Cemil Özgür İlkokul ve Ortaokulunun yapımı konusunda da Bakanlığınızın inisiyatif alması gerektiğini burada sizlere iletiyorum.

Ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkür ediyoruz Sezgin Bey.

Arkadaşlar, söz isteme sırasına göre devam ediyorum.

İbrahim Bey, buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Öncelikle, hoş geldiniz Sayın Bakan.

Evet, sunumunuzu daha önce de izlemiştim, tekrar izlemiş oldum. Gerçekten, Türkiye'de özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığının şehircilik ve inşaat faaliyetleri Hükümetin neredeyse en önemli, parlak faaliyetleri açısından sunuluyor ancak şöyle bir durumumuz var: Konu başlığı bağlamında değerlendirildiğinde, insan hakları açısından ele aldığımızda, evet, Anayasa'nın 57'nci maddesi hâlâ yürürlükte ve kamusal hak olarak da anayasal görevi olan bir kamusal faaliyetin yürütülmesi gerekiyor; barınma hakkı açısından bu çok önemli. Ancak incelediğimizde, gerçekten, bu barınma hakkının kamusal olarak yerine getirilmesi durumu sizin döneminizde çok daha gerilemiş gözüküyor. Örneğin ev sahipliği 73 civarındayken 56 civarına düşmüş Türkiye'de. Hatta öyle bir durum ki konut sayısı çok artmış durumda, şu anda konut fazlalığı var ancak hem maliyetler konusu hem de kira konusu insanların sağlıklı barınma hakkını yerine getirme konusunda mümkün gözüküyor. TOKİ bu konuyla ilgili çok fazla bir inşaat sektörü hâline gelmiş durumda. Elbette hem Türkiye'de hem de dünyada inşaat sektörü neredeyse en önemli yatırım ve gelir aracı olmuş ama aynı zamanda, barınma meselesi piyasanın gerçek anlamda rant ilişkisinin ihtiyacına bağlı olarak gelişmeye başlamış durumda ve bu anlamda da mevcut asgari ücretin 28 bin lira olduğu bir ülkede ortalama iyi bir evde kalma durumunun neredeyse 20-25 bin lira olduğunu düşündüğümüzde asgari ücretli gelirinin yüzde 70'ini kiraya vermek durumuyla karşı karşıya kalabiliyor. Bu, gerçek anlamda barınma hakkının güvence altına alındığını göstermiyor, tam aksine, barınma hakkının giderek azaldığını gösteriyor. Çok yaygın bir şekilde şunu görüyoruz: İnsanlar artık çocuklarıyla ayrı ayrı yerlerde kalmıyorlar, bir araya geliyorlar, aynı evde kalmaya çalışıyorlar maliyetlerden dolayı. Dolayısıyla, bunların hepsini biriktirdiğimizde, nasıl bakmamız gerektiği konusuna baktığımızda, bizim gördüğümüz durum şu: Türkiye'de giderek sosyal devlet politikası, kamusal olarak ihtiyacı karşılama konusu ortadan kalkmaya başlamış durumda. Avrupa'ya baktığımızda, Avrupa'da mesela hâlâ daha sosyal konut politikası çok belirleyici ve güvenceli konut açısından çok önemli, insanların, yarın başına ne geleceğini düşünmeden her yerde yaşayabilme olanaklarının temin edildiği gözüküyor. Avrupa'nın birçok ülkesinde bu mesele vatandaşın da katılımıyla kooperatifler vasıtasıyla çözülüyor, sosyal konutlar geliştirilmeye çalışılıyor. Ancak bizim ülkemizde kooperatiflerde yüzde 31,5 civarında bu alanda çalışma yapılan bir faaliyet varken sizin döneminizde neredeyse yüzde 1,5'a düşmüş durumda. Yani siz aslında bakarsanız, vatandaşın kendi bünyesinde yapmak istediği kooperatif faaliyetleri yerine her bir şeyi merkezleştirerek TOKİ vasıtasıyla yapmaya çalışıyorsunuz. Bizim sizden ricamız şudur: Bu meseleyi sadece sizin cephenizden gördüğünüz boyutuyla söylemek yerine, gerçekliğin bütün yüzünü yani bardağın dolu tarafını, boş tarafını görerek özellikle böyle buluşmalarda üç dakikalık konuşmalarla durumu ifade etmenin mümkün olmadığını, bunun çok ciddi bir tarihsel sorun olduğunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sadece deprem bölgesinde değil, örneğin İzmir'de bizim tespitlerimize göre, geçmiş dönemde depreme bağlı olarak yapılan tespitte 600 bin civarında konut, dayanıksız konut olarak gözüküyor yani dönüşüm yapılması lazım ama bu dönüşümü yapabilmek için gerçek anlamda yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde planlama yapılması lazım. Ama son zamanlarda bu süreçte öylesine bir duvar örüldü ki siyaset, neredeyse çözüm aracı olmaktan çok birbirlerini yenme aracı hâline gelmiş bir siyasal

düzleme çekilmiş oldu. Bunun sürdürülebilirliği ihtimali yok, Türkiye'nin bence siyaseten tıkanıdığı bir ortamda yaşıyoruz biz. Bu, her alanda; sadece konut alanında değil, her boyutuyla gerçekten tıkanıdığı alanda yaşıyoruz. Dolayısıyla, ben bir vekil olarak, her türlü sorunun muhatabı olarak çözüm unsuru olmak, denetleyici unsur olma konusunda kendimi kötü hissediyorum. Böyle bir vekillik yapılmaya hâlinin kabul edilmesi mümkün değil. Denetim yapamıyorsunuz, yasa çıkartamıyorsunuz, tamamen buradaki tartışmalarımızın suya yazılmış hâli var. Saraydan gelen bütün kararları ve kanunları geçirmekle yükümlü bir vekil hâlinin benim açımdan onur kırıcı bir durum olduğunu söylemek istiyorum. Dolayısıyla, sizler vasıtasıyla, özellikle saraydaki ilişkiler açısından bakıldığında, bunun böyle sürdürülmemesi gerektiğini düşünüyorum. Katılımcılık, demokrasi gerçekten Türkiye'nin yeni döneminin artık en büyük ihtiyacı.

Bakın, dün Davos'ta bir iş adamının bir sözü vardı, diyor ki: "Bu sistem çöktü, bundan sonra bunu yürütmek mümkün değil. Çok az bir azınlık bütün sermayeyi ele geçirdi, diğerleri de gerçek anlamda yoksulluk yaşıyor; bunu sürdürmek mümkün değil." Biz bunu söylerken gerçeği belki başka türlü yapıyor muyuz gibi gözüküyor ama Davos'ta dünyanın en büyük sermaye grubunun sözcüsü olan vatandaş bunu söylediği zaman artık şunu gösteriyor: Bu dünyadaki bu sistem böyle sürdürülemez. O nedenle bizim ricamız şu: Bu ittifakı, bu ilişkiyi daha güçlü kılmaya ihtiyaç var; müzakere etmeye, çözüm üretmeye ihtiyaç var. Dolayısıyla, konut meselesi gerçekten çok önemli.

Hatay'a da gittim, İskenderun'a da gittim; orada başka gerçekler de var Sayın Bakan. Size özellikle İskenderun'la ilgili dosyayı da verdim; orada gerçek anlamda acil bir çözüm bekliyor yurttaşlarımız, onu da değerlendirirseniz sevinirim diyorum.

Teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın, İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından yapılan sunum üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkür ediyoruz İbrahim Bey.

Ama kayıtlara geçmesi açısından bir cümle etmem lazım Sayın Bakanım, affınıza sığınarak.

Şimdi, bütün AK PARTİ milletvekillerini, Mecliste görev yapan her birimizi sadece -tırnak içinde söylüyorum- "saraydan gelen talimat" şeklinde değerlendirmek hem çok haksız hem nezaket dışı İbrahim Bey.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Hayır...

BAŞKAN DERYA YANIK - Müsaade edin, siz görüşlerinizi anlattınız.

Her siyasi partinin bir çalışma disiplini ve hiyerarşik durumu vardır ki sizin siyasi partiniz herhâlde bunu en iyi bilenlerden biridir. Dolayısıyla, bu siyasal silsileyi ve çalışma sistematiğini böyle yorumlamak AK PARTİ'nin yirmi dört yıldır iktidar olma kabiliyetini çok hafife almak olur. Dolayısıyla, biz, her bir milletvekilimiz, her bir teşkilat mensubumuz, bakanlarımız veya diğer yönetici kadrolarımız, her birisi konuşması, eleştirmesi ve kanaatini bildirmesi gerektiği yerde söyler, karar verildikten sonra da icra etmesi gereken yerde de eder. Sizin gördüğünüz yer sadece Meclis kısmı. Dolayısıyla, bütün bir arka planı yok sayıyorsunuz, birbirimizi bu kadar yok saymayalım. Yani biz de DEM Grubu açısından eleştirilerimize başladığımızda, hangi hiyerarşik ilişkiler ve hangi karar mekanizmaları olduğunu tartışmaya başladığımızda bu bizi bir yere götürmez. Ben sadece kayıtlara geçmesi açısından söyledim bunu. Elbette, bunun çok arka, tartışılacak tarafları vardır. Siyaset duruşu, efendim, işte, taşıdığımız siyasi felsefeler noktasında birbirimizi eleştirebiliriz ama milletvekilleri olarak birbirimizin hakkına riayet etmediğimizde bu, sadece AK PARTİ milletvekillerine yönelik bir eleştiri olmuyor; bu, Meclisin 600 milletvekilinin tamamına bir eleştiri oluyor ve tamamının tahkir edilmesi, hafife alınması anlamına geliyor. Ben burada sizin de hakkınızı koruyorum eğer dikkat ederseniz.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Bir cümle edebilir miyim?

BAŞKAN DERYA YANIK - En sonuna alalım, bunu bir karşılıklı polemige dönüştürmek niyetinde değilim; Sayın Bakanımız da cevaplarını versin, ondan sonra açıklamanızı yaparsınız.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Ama siz cevap kullandığınız için benim de cevap kullanma hakkım doğdu.

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, Komisyon Başkanı Derya Yanık'ın kendisinin sunum üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Ben nezaketsizlik yapmak istemiyorum, ben sadece, Komisyondaki çalışma pratiğimizden çıkardığım derslerimi ve yaşadığım duygumu söylüyorum, samimiyetle söylüyorum bunu. Şunu söylemeye çalıştım, asıl sorun şu: Parti içi demokrasiler, çalışma, bunlar asla bizim eleştireceğimiz meseleler değil; eleştirebiliriz ama benim yaşadığım konu o değil, benim yaşadığım şu; hem Çevre Komisyonuna hem Tarım Komisyonuna hem de şu anda İnsan Hakları Komisyonuna geldiğimizde biz şunu istiyoruz: Bu komisyonlarda taslak gelen bir konu hakkında müzakere sonrası bir cümleyi değiştirebilme çabasını yirmi dört saat kullandım ben. Bakın, ben Enerji Komisyonunda yirmi altı saat toplantı yaptım, bir cümlesini değiştiremedim. Şimdi, böyle bir komisyon çalışması olmaz. Elbette her partinin getirdiği bir taslak olabilir ama taslaklar içerisinde bu çalışmayı biz değiştirebilmeliyiz, ortaklaştırabilir miyiz? Bu olmuyor, benim yaşadığım pratik budur.

BAŞKAN DERYA YANIK - İbrahim Bey, çok pardon, şu anda taslak konuşmuyoruz, şu anda Çevre Bakanlığımızın deprem bölgesinde...

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Ben genel bir durumdan bahsettim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Tamam ama şu anda yeri değil yani şu anda bambaşka bir şeyde... Artı, İnsan Hakları Komisyonu olarak bizim başka bir çalışma pratiğimiz var.

Çok teşekkür ediyorum.

IV.- SUNUMLAR (Devam)

1.- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum'un, barınma hakkı kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yaptığı çalışmalar hakkında sunumu (Devam)

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Otuz saniyeliğine bir şey ekleyebilir miyim? Sadece bir şey ekleyeceğim Sayın Bakanın cevap vermesi açısından.

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Bakanım, bu orta hasarlı ve ağır hasarlı binalar bakımından şu sorun var: Şimdi, bunlarla ilgili olarak bir işlem yapılmadığı için, güçlendirme ve yıkım işlemi yapılmadığı için birçoğunda ikamet devam ediyor. Dolayısıyla, bir kısmında doğal gaz kesilmiş hâliyle yani bir güçlendirme yapılmadığı için doğal gaz bağlantısı da yapılamıyor. Bu nedenle de vatandaş ile bu birimler arasında sorunlar yaşanıyor. Yani bunların giderilmesi bakımından da bunların tespiti, güçlendirilmesi konusunda daha şeffaf, yerel yönetimle, valilikle iş birliği olan bir programın olması lazım. Bana aktarılan şikâyetler bakımından söylüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkür ediyoruz Sezgin Bey.

Sait Hocam, buyurun.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Murat Bakanım, ne muradınız varsa Allah versin diyorum, Allah sizden razı olsun; çok faydalı, heyecanlı, umut verici bir sunum yaptınız. Bu sunumumuzu zaten hemen hemen her hafta yaptığınız açılışlarda, şehirlerde biz duyuyoruz, görüyoruz, yaptığınız konuşmaları biz neredeyse ezberlemişiz; teşekkür ediyorum.

Şimdi, bizim 6 Şubat depreminde yaşadığımız o dehşeti Kur'an'ın bir ayetiyle özelleştirmek istiyorum: Allah Kur'an'da kıyametin kopma sahnesini anlatırken:

(Hatip tarafından Naziât suresinin 6'ncı ve 7'nci ayetikerimlerinin okunması)

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - "Öyle bir dehşetli deprem olacak ki arkasından bir tane daha dehşetli, ondan daha dehşetlisi gelecek." Evet, biz böyle iki tane arka arkaya, neredeyse kıyametin kopmasını bize andıracak bir deprem yaşadık. 11 tane ilimiz -neredeyse bazı Batı ülkelerinin nüfusu kadar, illeri kadar, ilçeleri kadar- 100'e yakın ilçe, binin üzerinde köy yıkıldı, insanlar -af buyurun- hayvanlar, herkes enkaz altında kaldı ama biz öyle bir milletiz ki Değerli Bakanım, zorluklar, sıkıntılar, dehşetler bizi bir araya getiriyor, bizi birleştiriyor. Türkiye'de farklı ideolojilere rağmen, farklı partilere rağmen, farklı ırklara rağmen, hatta farklı dinlere rağmen tüm halkımız, iki tane battaniyesi varsa bir tanesini aldı, aracını aldı, arkasını doldurdu, ta Azerbaycan'dan bir adam 70 model taksiye eşya aldı ve getirdi bu memleketi, halkın derdine derman olmaya çalıştı; Allah razı olsun. Bu öyle bir şeydir ki dünyanın en güçlü ekonomisine sahip olan insanlar inanının bunun altından kalkmazdı. Şu ana kadar 400 binin üzerinde konut teslim edildi.

Ben de bir öneride bulunmak istiyorum zatinalinize: Değerli Bakanım, malumunuz, imar planları yapılırken -ben de Diyarbakır Milletvekiliyim, Sezgin Bey anlattı- Oğlaklı şu anda Diyarbakır'da mesken olarak en sağlam bir yerde yapıldı, Karacadağ'ın eteğinde yapıldı; taşlı, sert zeminli, depreme dayanıklı ama Diyarbakır'da Ergani'ye açılan yol, Silvan'a açılan yol ve Çınar'a açılan yol üzerine imar verilmesin. Orası tarım arazisi Sayın Bakanım. Şu anda imara da açık. Böyle giderse ileride, on yıl sonra, yirmi yıl sonra buğday ekecek bir alanımız olmayacak. Bunu sizden özellikle istirham ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN DERYA YANIK - Hocam, siz devam edin, buyurun.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Değerli vekilim Diyarbakır Oğlaklı'yla alakalı bazı endişeleri dile getirdi, ben de katılıyorum. Bu tarım alanını ben çok önemsiyorum, buranın bir an önce imara kapatılmasını ve depreme dayanıklı -biz deprem ülkesiyiz- yerlerde, zeminleri sağlam olan yerlerde binaların yapılmasını talep ediyorum sizlerden.

Başka bir şey bulamıyorum; teşekkür ediyorum size, Allah razı olsun, çok sağ olun.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkürler.

Musa Bey, buyurun lütfen.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Sayın Bakanım, sunumuzdan dolayı çok teşekkür ederim.

Gerçekten biz de bir Gümüşhane Milletvekili olarak o deprem anında bütün Türk milletinin bir bütün olmasına, az önce değerli vekilimin dediği gibi ekmeğini aşını, üstündekini oradaki, deprem bölgesindeki insanımızla paylaşmasına şahit olduk. Büyük bir başarı hikâyesini yazdınız, Allah hepinizden razı olsun.

Bu eleştiri ayrı, efendim, yanlışlığı görüp dile getirmek ayrı ama güzel yapılan işleri de takdir etmek boynumuzun borcudur. Yani bizde bir şey var nedense, ben de anlamıyorum yani güzeli görmezden gelmek gibi veyahut da efendim, yok saymak gibi bir algı oluşturmaya başladılar. İyiyi, güzeli kim yaparsa yapsın mutlaka sahip çıkmamız lazım. Gerçekten de bu konuda biz o bölgede Cumhurbaşkanımıza, Hükümetimize çok teşekkür ediyoruz, Allah razı olsun. Büyük bir başarı hikâyesi yazdılar dünyaya örnek olacak, gelecek kuşaklara örnek olacak. Allah hepsinden razı olsun diyorum.

Sosyal konut konusunda da 500 bin konut açıklandı, 5 milyonun üzerinde talep oldu deniliyor. Sayın Bakanım, demek ki bu manada sizlere büyük iş düşüyor, gerçekten çok büyük bir açık var. Az önce diğer vekillerimiz de söyledi, vatandaşımız kendi konutunu yapmakta, ulaşmakta sıkıntı yaşıyor, burada da siz el atarsanız... Çünkü sizin şartlarınız dar gelirli vatandaşımızın satın almasına daha uygun, öbür tarafta rant olduğu için -müteahhitlerin üzerinden- arada ciddi bir fark oluyor. Bu sayede hem dar gelirli vatandaşımızın konuta ulaşması sağlanır hem de bu uçuk kira bedellerinin aşağı doğru düşeceğine inanıyorum. Bundan sonraki çalışmalarınızda başarılar ediyorum.

Sağ olun, var olun.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ediyoruz Musa Bey.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; ben de çok teşekkür ediyorum.

Tabii ki sözlerime depremle ilgili konudan başlamak istiyorum. Gerçekten 11 ilimizi etkileyen büyük bir afetti ama özellikle gerek toplum anlamında insanımızın dayanışması ve gerekse devlet-millet el ele, iş birliği noktasında ve özellikle Sayın Bakanım, sizin başkanlığınızda yapılan çalışmalar noktasında hakikaten bu zor sürecin birlikte ve dayanışma içinde aşıldığını görmek ayrı bir güzellik. Bizler de İnsan Hakları Komisyonuna bağlı Çocuk Hakları Alt Komisyonu olarak, deprem bölgesinde özellikle çocuklarımızla ilgili Komisyon olarak çalışmalarda bulunduk ve gerek o günlerde gerekse geldiğimiz noktada devletin, Hükümetimizin hakikaten bu meseleleri sahiplenmesini ve bu anlamda yaraları sarma noktasındaki iradesini görmüş olmak ve bugün itibarıyla bu güzelliği birlikte yaşıyor olmak için ayrı bir güzellik kısmı.

Sayın Bakanım, ben, deprem bölgesiyle ilgili bundan sonraki süreç hakkında kısa bir bilgi sahibi olmak istiyorum. Bir de, bu barınma hakkı tabii ki anayasal bir hak, onda bu hazırunun, hiç kimsenin itirazı olduğunu düşünmüyorum ama bunun realize edilmesi ve pratiğe dönüşmesi kısmı, ekonomik şartlar, genel durumlar, hepsini ve birçok sebeple birbirine bağlı olduğunu düşündüğümüzde özellikle büyük şehirlerdeki arsa maliyetlerinin ve yeni barınma hakkıyla ilgili taleplerin birlikte değerlendirilmek suretiyle yeni yerleşim yerleri ve yeni taleplere uygun modeller konusunda çalışmalarınız veya düşünceleriniz nedir; onu öğrenmek istedim.

Sayın Bakanım, bir de, tabii, konu hepimizin malumu ama olması da tabii ki zor bir konu, yine de tazelemek istiyorum: Bu TOKİ'deki müracaatlarla ilgili, özellikle o şehirde mukim olanların, o ilçede mukim olanların istifadesinde öncelik hakkı gibi bir mevzuat veya düzenleme olabilir mi gerçek amaca ulaşma noktasında? Bunu da tekrar hatırlatma anlamında takdirinize sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Biz teşekkür ediyoruz Mustafa Bey, sağ olun.

Radiye Sezer Hanım, buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım, söz verdiğiniz için.

Değerli Bakanım Sayın Murat Kurum, asrın felaketini yaşadık 6 Şubat'ta. 11 ili yeniden inşa ettiğiniz bu süreçte Komisyonumuza da gelerek vakit ayırdınız, bizleri dinlemek için bir zaman ayırdınız; çok teşekkür ederim.

Ben 17 Ağustos depremini yaşamış bir kardeşiniz olarak -oturduğum ilçe Gölcük'tü, hâlâ orada oturuyorum- 6 Şubat depremlerinde Adıyaman'da otuz gün çalışmış bir kardeşiniz olarak aradaki farkı bizzat kendi yaşadığımda ve siyasi çalışmamda da, insani boyutta da, insan olarak orada yaptığımız çalışmada karşılaştırmayı çok daha derin, çok daha farklı gözle yaşadım. 17 Ağustos depremi çok büyük bir felaket, artık bizim iyileşemeyeceğimiz, normal hayata dönemeyeceğimiz süreçteki o duyguları yaşadığımız bir zamanda, devletin bir ay sonra ancak yanımıza gelebildiği bir süreçte çok acılar yaşadık. 6 Şubat'ta da 11 ilin neredeyse yerle bir olduğu -Hatay başta olmak üzere- bir süreçte devletimizin tüm imkânlarıyla, tüm milletvekili arkadaşlarımızın, toplumun her kesiminin, sivil toplum örgütlerinin oraya nasıl aktığını insani duygularla biz burada gördük. Çok önemli, çok zor bir işi gerçekleştiriyorsunuz, ekibinize ve sizlere de teşekkür ederim.

Hemen rakamlara baktım yanlış söylememek üzere, dakikada 3, saatte 23, günde 550 yeni konut yapılıyor ve bugüne kadar da yanlış hatırlamıyorsam -düzeltirsiniz- 2025 verisine göre 455.357 konut yapılmış. Şimdi, Almanya'da bir sel oldu, kaç sene oldu? Üç sene mi oldu? Onu teyit etmedim. Hâlâ konutları yapılmadı. Almanya dünyanın 3'üncü büyük ekonomisiyken, hâlâ o konutların yapılıp kendi insanlarına teslim edilmediği bir düzenden, bir yerden bahsediyoruz. Gerçekten takdire şayan bir... Bunu samimiyetle söylüyorum. Ben size ve ekibinize bu konuda, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, sizlerin huzurunda teşekkürü bir borç biliyorum.

Şimdi, bir husus da -Mustafa Başkanım da bahsetti- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun altında alt komisyonlarımız var. Çocuk Hakları Alt Komisyonunun da naçizane başkanlığını yürütüyorum. Bu 28'inci Dönemde ilk olarak, deprem bölgesindeki çocuklarla ilgili bir rapor hazırlamak istedik. Evet, orada çalışıldı ama, çocuklar en zayıf halkamız, en kırılabilir halkamız. "Orada bir eksiklik var mı?" diye... Sayın Tanal da var Komisyonumuzda, Mustafa Bey de var, Meliha Başkanımız var, Sait Başkanımız var. Gittik, tüm deprem illerine gittik, konteynerlerde kaldık, bizzat ailelerle spontane görüşmeler yaptık. Gerçekten güzel şeyler yapılmış. Çok ufak eksikler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN DERYA YANIK - Buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Mikrofondada bir sıkıntı var herhâlde.

Çok uzatmak istemiyorum.

Raporumuzu Türkiye genelinde hazırladık ama uluslararası örnekleri de görmek istedik. Japonya deprem bölgesi, bu konuda çok daha öncesinden yol almış. Bir Japonya ziyaretimiz oldu Derya Bakanımızın Başkanlığında. Sosyal medyadaki çocuklarla ilgili bir çalışma yapıyorduk. Aynı zamanda, deprem bölgesindeki çocuklarla ilgili raporumuza da katkı sağlamak için görüşmeler yaptık bakanlık düzeyinde ve orada bize verilen bilgiler gerçekten beni şaşırttı. Bakanım eksik olursa düzelsin. Biz devasa şeyler yapmışız çocuklarımız için. Bize 3-5 tane kreşten, birkaç tane sivil toplum örgütünün yaptığı, sayıları çok minik olan, çocuklara yönelik çalışmaları... Biz onları çok küçük sivil toplum örgütlerimizle yaptığımız çalışmalar olarak gördük; bunu da özellikle ifade etmek istiyorum. Milletimizin bu konudaki duyarlılığını ve devletimizin bu konudaki hassasiyetini ifade etmek istiyorum.

Bir hususu da... Yine, tartışma olsun istemiyorum. Biz milletvekiliyiz ama hepsinden önce bir insanız, bir irademiz var, bir konuda fikrimiz var, bilgimiz var; bunları yok sayarcasına, toptancı bir yaklaşımla yorum yapılmasını da doğru bulmadığımı ifade etmek istiyorum.

Soru değil ama bir bilgi almak istiyorum. Geçtiğimiz gün Roman vatandaşlarımıza yönelik bir strateji belgesi açıklandı, bir toplantı yaptınız Aile Bakanlığımız ve diğer bakanlıklarımızın başkanlığında; bu, çok önemli. Kocaeli'de ciddi sayıda Roman vatandaşımız var, onlarla da ilgileniyorum. Dün de zaten buradaydılar, kendileri çok memnun kalmışlar, bu toplantıdan çok umutlular. Burada Roman vatandaşlarımızla ilgili alınan bu strateji belgesindeki hususlara değinirseniz; neler, ne kararlar alındı. Kocaeli özelinde de bize biraz bilgi verirseniz çok teşekkür ederim.

Tekrar sizlere ve ekibinize bütün arkadaşların huzurunda teşekkür etmek istiyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN DERYA YANIK - Sezer Hanım, çok teşekkürler.

Evet, sırada Meliha Hanım var.

Buyurun.

MELİHA AKYOL (Yalova) - Komisyonumuzun çok değerli Başkanı Sayın Derya Yanık Başkanımız, Değerli Bakanımız; ben bir teşekkür için söz aldım.

Sezer Vekilimiz gibi ben de 1999 Marmara depremini yaşayan birisiyim. Deprem 7,4 şiddetinde ve 6 Şubat depremine göre küçük bir alandıydı; Gölcük, Yalova, Sakarya, bazı yerlerde de münferit olarak. Orada yaşayan birisi olarak karşılaştığımda yani rüyalarımıza giren travmalarımız oldu, çok büyük sıkıntılar çektik. Ya, sanki başka ülkeymiş gibi. Bu depremde de Sayın Cumhurbaşkanımız görevlendirmişti, ben Malatya'daydım. Sıklıkla gittik, o felaketi yerinde gördük. Şimdi de teslim edildikten sonra gitmek nasip olmadı, izliyoruz sizlerin başarılarınızı. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, sizin Bakanlığınız, ekibinizle birlikte bir Avrupa ülkesi büyüklüğündeki bir alanda yaptığınız 450 bin konutu kısa sürede teslim ettiğiniz için şükranlarımı sunuyorum bütün vatandaşlar adına. Bunu tarih altın harflerle yazacak. İyi ki böyle bir ekipteyiz, iyi ki sizlerle beraber yol yürüyoruz.

Çok teşekkür ediyorum.

Hoş geldiniz tekrar.

BAŞKAN DERYA YANIK - Meliha Hanım, çok teşekkür ediyorum.

Evet, Harun Bey, buyurun.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok değerli milletvekili arkadaşlarımız, çok Değerli Bakanım; öncelikle hoş geldiniz.

Tabii, arkadaşlarımız 6 Şubat depreminden bahsettiler, ben tekrara girmek istemiyorum. Ama Cumhurbaşkanımızın liderliğinde gerçekten yazmış olduğunuz destandan dolayı teşekkür... Destan yazdınız, Allah razı olsun hepinizden.

Tabii ki Rize'den de bahsettiniz. Rize'ye verdiğiniz destek için de teşekkür ediyorum. Biz Eylül ayında bir taşkın felaketi yaşadık Rize'de. Metrekareye 355 kilogram yağış düştü. Bu, normal vilayetlerde bir yılda yağan yağmurdu. Önceden alınan tedbirlerden dolayı hamdolsun ki bir can kaybı yaşamadık. Afet öncesi gösterilen çabadan dolayı da teşekkür ediyorum çünkü burada nehir ve dere yataklarının temizlenmesi, ıslah edilmesi, taşkın koruma duvarlarının falan yapılması gerçekten büyük bir felaketi önlemiş oldu.

Tabii, burada barınma hakkını konuşuyoruz. Barınma hakkı hem uluslararası sözleşmelerde hem de Anayasa'mızda güvence altına alınan haklardan bir tanesi. Ülkemizde Anayasa'nın 57'nci maddesinde güvence altına alınmış ama biz sürekli Avrupa ile Türkiye'yi kıyaslamaya çalışıyoruz. Tabii, Avrupa'da düşük gelirli kişilerle, göçmenlerle ve mültecilerle ilgili barınma hakkı konusunda tabii kimse araştırma yapmıyor yani onlarda ciddi eksiklik olduğunu biz biliyoruz. Yani biz Avrupa'yla kendimizi kıyaslarken objektif olmak durumundayız. Kaldı ki insan hakları konusunda Avrupa'nın gerek Gazze'de ve gerek diğer çatışma bölgelerinde göstermiş oldukları insan haklarına bakışlarını da çok yakinen biliyoruz. O yüzden ben şahsen insan hakları bakımından Avrupa'yı ölçü almıyorum, örnek de almıyorum. Ha, insan hakları konusunda çok mükemmel miyiz? Elbette ki değiliz. Zaten devam edecek olan bir süreçtir. Cumhurbaşkanımız dün grup konuşmasında "Emekliler sosyal politikamızın merkezindedir." dedi "Devam edecek." dedi. Barınma hakkı konusunda siz de az önce söylediniz, Cumhurbaşkanımızın beyanı "Her bir vatandaşımız ev sahibi olana kadar çalışmaya devam edeceğiz." dedi, biz bu mantıkla çalışıyoruz.

Ben -vakit de çok fazla ilerliyor- çok teşekkür ediyorum, tekrar Allah razı olsun diyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Harun Bey, çok teşekkürler.

Evet, Atilla Bey, son söz size, ondan sonra Sayın Bakanımızdan cevaplarını alacağız.

MAHMUT ATILLA KAYA (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, sunumunuz için ben de öncelikle teşekkür ediyorum.

Tabii, 6 Şubat depremini konuştuk ama 30 Ekim 2020 İzmir depremi... Gerçekten daha depremin akşamında İzmir'e ekibinizle birlikte geldiniz, önce orada enkaz altındaki hemşehrilerimizin çıkarılması noktasında yapılan çalışmalarını orada koordine ettiniz, sizinle gecelerce orada, en son hemşehrimizi canlı olarak ya da cenazesini alıncaya kadar birlikte bir çalışma yürüttük. Öncelikle tüm İzmirli hemşehrilerimiz adına teşekkür ediyorum. Akabinde şunu ifade etmiştiniz: Bayraklı depreminde evi yıkılan hemşehrilerimizin bir yıl içerisinde evlerini teslim edileceğini... O zaman, siz de hatırlarsınız, hem İzmir kamuoyunda hem de Türkiye'de bunun bir hayal olduğu söylenmişti ama bir yılı doldurmadan, on ay içerisinde 3.500 konutu Bayraklı'da, yerinde yaparak teslim ettiniz.

Tabii, ben İbrahim Bey'in özellikle yerel yönetimler konusundaki değerlendirmelerine de ufakça değinmek isterim. Şimdi "Yüzde 60." dedi İbrahim Bey İzmir'deki yapı stoku için, yüzde 60 değil yüzde 70. Maalesef, İzmir'imizde plansız ve kontrolsüz yapılaşmayla yüzde 70 oranındaki yapı stokumuz şu anda...

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Öyle gözüküyor.

MAHMUT ATILLA KAYA (İzmir) - Tabii. Yapı stokumuzun yüzde 70'i şu anda, maalesef, plansız ve kontrolsüz bir alan içerisinde yapılmış noktada ve bu konuda da Sayın Bakanımızı, özellikle biz bir İzmirli olarak da o günkü kurduğumuz duygusal bağdan sonra gördük. Çok yakın zamanda hem İzmir Büyükşehir Belediye Başkanının ziyareti gerçekleşti hem yine biz Sayın Bakanımızın İzmir ziyaretlerinde yine İzmir Büyükşehir Belediye Başkanıyla birlikte bu konuları değerlendirme fırsatı da bulduk. Şu an İzmir'de özellikle bizim yıllardır... Ki Bakanlığımız bu konuda, kentsel dönüşüm noktasında... Başkanımız da burada. 8 defa plan yapılmış alanlarımız var, maalesef açılan davalar sebebiyle -ki başta bu yerel yönetimlerden kaynaklı- kalmıştı. İşte, en son bizim değerlendirmemizle, Sayın Bakanımızın da "Olur."larıyla, yerel yönetimlerle birlikte... Karabağlar'daki kentsel dönüşümüne Sayın Bakanımız "Olur."unu verdi ve yerel yönetimle birlikte bu kentsel dönüşümü gerçekleştiriyoruz.

Yine, şehir merkezindeki İnciraltı'nda, 5 milyon metrekaarelik bir alanda, yine yerel yönetimle, tamamen oradaki ilçe belediyesi ve Büyükşehir Belediyesinin görüşleri ve bununla birlikte yine Sayın Bakanımızla birlikte bu noktada çalışma gerçekleştiriyoruz.

Yine "Balçova arsa mağdurları" diye İzmir'in yıllardır problemi vardı. İnsanların bu noktada barınma hakkının aslında en çok çığnendiği bir şeydi, tapularını almışlar zamanında yerel yönetimden, yıllardır çözülmüyordu. Yine, Sayın Bakanımızın ortaya koyduğu iradeyle birlikte bunu da yine yerel yönetimin katkılarıyla birlikte çözdük. İzmir'de dolayısıyla Sayın Bakanımızın bu noktadaki çalışmalarıyla yerel yönetimle birlikte bir ortaklaşmanın olduğu çok nokta var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT ATILLA KAYA (İzmir) - En son, Sayın Bakanım, yine, İzmir için teşekkürler. Tabii, İzmir'in ilk millet bahçesini, Bergama Millet Bahçesi'ni geçtiğimiz cuma günü bitirdi Bakanlığımız TOKİ'yle birlikte ve Cumhuriyet Halk Partili Bergama Belediyesine de teslim ettik bu noktada büyük bir güvenle. İnşallah, onlar da... Bakın, yaklaşık 1,5 milyarlık bir kaynakla yapılmış bir yatırım ve burası, Cumhuriyet Halk Partilidir, AK PARTİ'lidir, Milliyetçi Hareket Partilidir, DEM PARTİ'lidir, ona filan bakılmaksızın, işte, cuma günü, yapılmış bu büyük yatırımı da yine oradaki belediye başkanlığına teslim edip İzmir'e kazandırmış oldu. Ben bir İzmirli olarak, Sayın Bakanım, hem ortaya koyduğunuz bu ortak iş yapma kültürü hem de İzmir'e kazandırdığınız eserler için de teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Teşekkürler Atilla Bey.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok kısacık bir söz tekrar...

Sait Hocam, buyurun, hemen tamamlayalım ve Sayın Bakanımıza sözü...

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Sayın Bakanım bir hatırlatma yapmak istiyorum. Adıyaman'dan bahsederken "sahabe kenti Adıyaman" dediler. Oysa, Adıyaman'da 2 sahabe mevcut, birisi Safvan Bin Muattal Adıyaman'da, birisi de Ukkaşe Adıyaman ile Maraş arasında; o diyor "Bizim." o diyor "Bizim."

BAŞKAN DERYA YANIK - "Asıl Diyarbakır'da var." diyorsunuz.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Ama Diyarbakır'da 448 sahabenin türbesi var; bunu hatırlatmak istiyorum Sayın Bakanım.

Teşekkürler.

BAŞKAN DERYA YANIK - Bu eşitsizliği düzeltelim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, otuz saniyelik bir söz verebilir misiniz?

BAŞKAN DERYA YANIK - Artık tamamlayalım.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bir otuz saniye yani fazla uzamayacak.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Başkanım, sataşma yok değil mi? Sataşma saymıyoruz.

BAŞKAN DERYA YANIK - Yok, gerçek ya, ne sataşması.

Sayın Bakanım, sataşma var mı burada? Yok.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Bana diyor...

BAŞKAN DERYA YANIK - Evet, evet, biliyorum. Adıyaman ile Diyarbakır arasında, tamamen tarihî gerçeklere dayanıyor.

Evet, çok teşekkür ediyoruz arkadaşlarımıza.

Peki, buyurun, son bir söz veriyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Bakanım, benim sizden istirhamım... Bizim Şanlıurfa'daki şehrin ana arterlerinin içerisindeki camilerimizin çoğu tarihî. Gerçi Kültür ve Turizm Bakanlığı da ilgileniyor ama şehir merkezinde tuvaletler de olmadığı için hakikaten vatandaş vesaire ibadet özgürlüğü açısından büyük sıkıntılar yaşıyoruz. O ana arterdeki camilerimizin hepsi zarar gördü depremde. Bunlara da el atmanızı istirham edeceğim; bir.

İkinci bir nokta: Bizim Suluç merkezde Ulu Cami'miz var, çok tarihî bir cami. Bunun bitişiğinde yine okul vardı aynı şekilde... Bunların da hepsi yıkıldı, yerle bir oldu, olduğu gibi duruyor yani bunlar bilginiz dâhilinde midir, değil midir bilmiyorum. Yani bu konuda da bunlarla da ilgilenmenizi... Bir de Birecik merkezde yine aynı şekilde öyle bir tarihî yerimiz var. Yani Şanlıurfa'yı da -değerli arkadaşlarımız il bazında konuştu ama- gelince mümkünse bu konuda masaya yatırmanızı istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkür ederim.

RADIYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Başkanım, bir cümle...

BAŞKAN DERYA YANIK - Arkadaşlar, evet, cümleleri bitirelim artık.

Buyurun.

RADIYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Yani bir cümle dedim ama üç cümle olması gerekir.

Ben Bakanım teşekkür etmek istiyorum. Kocaeli'nin, İstanbul'un hemen yanında deprem bölgesi ve ekonominin, sanayinin, ticaretin merkezi bir şehir olarak, olası bir depremden en çok etkileneceğini düşünerek İstanbul'a dâhil olması noktasında bir irademiz olmuştu, Bakanımıza iletmiştik, sağ olsun, kendisi de 0,69 faizli krediyle bizi İstanbul'la aynı statüye aldı. Kocaeli adına da buna teşekkürü bir borç biliyorum. Çok sağ olun, teşekkür ederim.

BAŞKAN DERYA YANIK - Çok teşekkürler Sezer Hanım.

Evet, değerli arkadaşlar, her birinize çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, sorulara genel bir değerlendirme yapmak üzere sözü Sayın Bakanımıza bırakıyoruz.

Buyurun efendim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, Bakanım. Komisyonumuzun bütün üyelerine de görüşleri, fikirleri, önerileri için çok çok teşekkür ediyorum.

Tabii, bu noktada biz her yaptığımızı doğru diye değerlendirmiyoruz. Elimizden gelenin en iyisini yapmaya gayret gösteriyoruz; bakımımız bu. İyi niyetle yani tevazuyla her ile gidip o ille ilgili hikâyeyi, o ille ilgili ihtiyaçları, vatandaşımızın bizden beklentilerini dinleyip çözmeye gayret gösteriyoruz. Yedi senedir Bakanlık görevini yürütüyorum, bu yedi senede 81 ile gittim, birçok ilçeye gittim. Şunu gururla ifade edebilirim ki her ilde bir eserimiz var, bir nebze de olsa o eserde benim katkım var. Gidip arkadaşlarımla birlikte gece gündüz emek döktüm ve Türkiye'nin de bu noktada ihtiyaçlarını kendi adıma bildiğimi düşünüyorum ama elbette ki her yere her anlamda yetişebiliyor muyuz? Bu mümkün değil zaten.

Şimdi, tabii, şöyle genel bir eleştiri oldu ama bir taraftan da aslında kendi eleştirisinin içinde çözüm olarak da bizim bugünkü durduğumuz tavrı söyleyen vekillerimiz oldu. Yani "Yerelden güçlendirmek lazım, yerelden yapmak lazım." gibi diyen birkaç milletvekilimiz vardı. Ama aynı vekillerimiz "Yerelin buna gücü yetmez, dolayısıyla merkezî idare olarak da girmeniz gerekir." dediler. Dolayısıyla bizim derdimiz yerelde belediyenin veya işte, orada özel idarenin veya valiliğin yapacağı işi "Sen yapma da ben yapayım." bakışı değil bir kere yani bunu net bir şekilde söyleyelim. Keşke her il kendi içinde... İzmir sorununu çözsé biz niye İzmir'e gideceğiz, planlama yapacağız? Niye gideceğiz İzmir'de dönüşüm yapacağız? Yapsın belediye. Yani belediye yaptı da biz elinden mi tuttuk veya engel mi koyduk? Yani yok öyle bir şey. Şimdi, buraları görmemiz lazım yani buraları görmeden böyle genel ifadelerle bir yere varamayız diye düşünüyorum, değerlendiriyorum.

Şimdi, Türkiye'de ev sahipliği oranı, evet, yüzde 56; hedefimiz bunu işte 65-70'lere çıkarmak. İsviçre'de ev sahipliği oranı yüzde 43; 3'üncü büyük ekonomi Almanya'da yüzde 47. Şimdi ev sahipliği oranı ülkenin gelişmişliğiyle veya gelişmemişliğiyle alakalı değil. Ya bir süreç yaşandı, burayı da görmezden gelmememiz lazım. Yani yakın coğrafyada, Orta Doğu'da büyük bir savaş yaşandı, ya, bir ülke yok oldu. Bu ülkeden 4-5 milyon Suriye vatandaşı geldi ve ensar Türk milletine sığındı, evimizi açtık, kapımızı açtık. Pandemi oldu, yine aynı şekilde, bu süreçte milletimiz, herkes elinden geleni birbiri için yapmaya gayret gösterdi. O yetmedi, bir asırda yaşadığımız en büyük felaketi yaşadık. 800 bin ev yıkıldı ya, 800 bin. Neticede bu insanlar da ev sahibiydi, şu an olmadı yani o süreçte deprem sebebiyle olmadı. Hâlâ Orta Doğu'da yaşanan gelişmeleri hepimiz izliyoruz. Şimdi, tüm bunlar ortadayken "Türkiye Cumhuriyeti devleti bir şey yapmıyor." demek çok hakkaniyetli bir bakış değil bir kere yani bunu net bir şekilde ifade etmek istiyorum. Ev sahipliği oranını artırmalı mıyız? Artırmalıyız ama bir Avrupa'yla kıyas ederken Avrupa'da nüfusun artmadığını da ifade etmek lazım. Yani Avrupa yıllardır nüfusu artmayan bir kıta konumunda, Avrupa Birliği geneline baktığınızda bu böyle. Şimdi, Türkiye'de nüfus artışı hâlen devam ediyor ve biz, bu artışın az olmasından da şikâyetçiyiz yani daha fazla olsun istiyoruz. Şimdi, oradaki bakışla buradaki farklı. Dolayısıyla elmayla elmayı kıyaslamak lazım. Yani Avrupa'da bir tane ülke gösterin -Almanya da dâhil- yılda devlet olarak 50 bin konut yapmış olsun; 50 bin, 50 bin; bırakın 500 bini, 50 bin! Bir tane ülke gösterin, Avrupa'da, o "büyük" dediğiniz Avrupa'da vatandaşına yılda 50 bin konut yapsın. Bakın, 2002'de iktidar olmuşuz, bugüne gelmişiz, 1 milyon 750 bini teslim etmişiz, 500 bin daha yeni açıklamışız. Ne oldu? 2 milyon 250 bin. 2,5 milyon konutu bu devlet ama öyle ama böyle dönüştürmüş. Depremde gitmiş... Şimdi "Teslim edilmedi." diyen bir vekilimiz var yani tek tek söyleyeceğim ama... Mahmut Bey'e gelmişti galiba.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Üstat, bana gelen mesajı...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ha, bir mesaj...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Oradaki vatandaşın mesajını ilettim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Şimdi, Sayın Vekilim, gittiniz mi, gördünüz mü

Hatay'ı?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Üstadım, sabah geldi mesaj.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Yok, yok; ben konuşuyorum ya. Yani Hatay'a bir

gidip...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani bana gelen mesaj üstat...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Yahu, tamam, geldi, "Gelmedi." demiyorum ki ben. E, Hatay yerle bir olmuştu; Antakya'sı, Defne'si, Samandağ'ı. Şimdi, biz gitmişiz yani "Gördünüz mü?" diye o yüzden söylüyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Gittim, gördüm yani o gelen mesajı söyledim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ha, şimdi Antakya'da biz ne kadar yapıyoruz biliyor musunuz? Antakya'da hak sahibi olan -Hatay genelinde- 155 bin. Biz ne yapıyoruz? 200 bin yapıyoruz. Peki, biz neyi teslim ettik tüm 11 ilde? Bunu bilmenizde fayda var. Yani bazı partiler bunu bilmeksizin, sadece eleştiri yapmak üzerinden konuşuyor ama yani gerçekten detayı bilerek konuşmak lazım. Ya, biz orada, sosyal konutları da sayarsanız Sayın Vekilim, 680 bin bağımsız bölüm yapıyoruz. Bakın, bunun 80 bini sosyal konut, deprem bölgesi için konuşuyorum. Çıkin onu, 600 bin şu an konut yapılıyor ama yerinde dönüşüm ama işte kentsel dönüşüm ama işte devletimizin desteğiyle yapılan konut. Şimdi, biz 455 bin konutu bitirmiş diyoruz. Hak sahibi kaç? 455 bin. Hak sahibinin konutunu bitirmişiz vermişiz ama vatandaşımıza, orada hak sahibi yaptığımız konutların dışında vatandaşımız dönüşün, orta hasarlıları çevirsin... Efendim, daha tarihinde yok, orta hasara devletin destek verdiği tarihte yok. Gitmişiz demişiz ki: "Ya, o da dönüşün." Ona da katkı sunmuşuz. Bir taraftan, efendim "Bu şeyler faizle satılacak." Ya, geriye dönüp baktığınızda Antalya ortada, İzmir ortada, Elâzığ, Malatya, Van... Ya, 300 lira aidatla -ki faizsiz bir şekilde, faizsiz bir şekilde- bir ödeme sistemi var. Hâl böyleyken, yani sırf milletin aklını karıştırmak adına, efendim "Faizle satılıyor." veya işte bunlarla ilgili "Bu bedeller alınıyor." demenin kime ne faydası var? Yani burası hepimizin ülkesi ya, hepimiz sahip çıkacağız; hepimiz doğruları konuşacağız ve yani buraya da gelirken, İnsan Hakları Komisyonuna bu sunumu yaparken oradaki depremzede vatandaşlarımızın haklarını savunmak zorundayım yani oradaki emekçinin hakkını savunmak zorundayım. Eğer haksız, orada 200 bin adam gece gündüz çalıştı ya, bunları yok saymamamız lazım.

Şimdi, atış alanı, Bursa Atış Yapı... Yani burada Nilüfer Belediyesi -gitmiş herhâlde sayın vekilimiz- evet, yani orada Nilüfer Belediyesi bir iş yapmış yani 6-7 emsallerle orada birkaç yerde planlamalar yapılmış ve vatandaş da işin sonunda mağdur olmuş, müteahhit batmış, bunun gibi birkaç tane yer var. Yani sadece Atış Yapı olarak bakarsak biz bu işi yönetemeyiz. Dolayısıyla, orada

yerelin -hani "Yerel çözsün." diyoruz hep- karar vermesi lazım, bununla ilgili bütüncül bakması gerekiyor. Bütüncül bakış da Atış Yapıdaki veya Nilüfer'deki öbür projelerdeki milletimizin sorunlarını çözecek irade ne olursa, bize de ne düşerse biz yapmaya hazırız. Yani ama biz bir proje özelinde buna takdir edersiniz ki bakamayız.

Şimdi, sosyal konutlarla ilgili yine vekilimiz dedi ki: "Sabit taksit denildi ancak sabit taksitle verilmiyor." Biz sosyal konutlara "sabit taksit" bugüne kadar hiçbir şekilde demedik. Deprem konutları iki yıl ödemesiz, on sekiz yıl faizsiz ve sabit -sabit olunca zaten faizsiz oluyor- ama bizimki, memur maaşı artış katsayısına göre yıllardır yaptığımız sosyal konuttaki uygulama bu. Dolayısıyla "faiz" diyorsak eğer ki memura ne kadar artış geliyorsa -ki biz o artışı da uygulamıyoruz şöyle geçmişe baktığınızda- vatandaşımızın, asgari ücretli bir kardeşimizin ödeyebileceği şekliyle bir ödeme sistemi ortaya koyuyoruz.

Mustafa Kemal Paşa TOKİ'deki süreci takip ediyoruz, gereken yapılıyor o 2 blokla alakalı. Diğer yerlerle alakalı da üniversitelerle, hocalarımızla çalışma yapıyoruz.

Biz yerel yönetimleri hiçbir şekilde baypas etmiyoruz yani vekilimizin böyle bir ifadesi vardı. Biz yerel yönetimlerle, aksine, iş birliği içerisinde çalışıyoruz. Oradan gelen talebi dikkate alıyoruz ki yani İzmir'e, İzmir Büyükşehir Belediyesine sorabilirsiniz, kendisi açık teşekkür ediyor. Yani birlikte çalıştığı bir adama teşekkür ediyorsa demek ki burada iş ve yönetim şeklinde bir birliklik var; bir rahatsızlık yok. Dolayısıyla bizim bakışımız bu yönde böyle.

Tabii, planlama noktasında ihtiyaçlar olduğunu söyleyen vekillerimiz oldu. Yani bu yerelden gelen taleplerle biz bu planlamalara destek veriyoruz. İzmir'de de veriyoruz, köyde de veriyoruz, efendim, ilçede de veriyoruz; yeter ki hani oradan planlamayla ilgili bir talep gelsin.

Yine Mahmut Tanal Vekilimize cevap verdiğimi düşünüyorum. "Konut giderleri arttı." dedi. Yani şöyle, muhakkak enflasyonla bir artış söz konusu mu? Söz konusu. Bütün dünyada bu giderler arttı ama bugün deprem bölgesindeki kira fiyatlarına baktığınızda 5 bin liraya kadar düşmüş illerimiz var, -Kilis'te mi?- 5 bin lira. Yani şimdi, asgari ücretin 28.100 lira olduğunu düşünürseniz bizim, bütün ekonomistlerin de konut gideri olarak öngördüğü rakam yüzde 30'unu geçmemeli. Yani bir asgari ücretli -yüzde 30'u- şu an deprem bölgesinde konut tutabiliyor. Bizim amacımız, tabii, bu olağanüstü durumu, az önce de anlattığım gibi yani işte Orta Doğu'daki yaşanan gelişme, deprem bölgesi... Biz kucak açtık, şeref duyduk, evimizi paylaştık depremedemizle ama şimdi onlar dönecek. Yani orada 600 bin konut öyle böyle yapılıyor. Yani sosyal konutları sayın, 680 bin. E, bunlar teslim ediliyor; Adıyaman'da ilk kurayı çektik, gittim Malatya'da ben çektim, Hatay'a gideceğim ve bu konutlar da yapılıyor, bakın, bu konutlarda yapılıyor. Bu taahhüt de yeni verildi yani verilen taahhüt, işte, geçen yılın sonunda bu projeyi Cumhurbaşkanımız açıkladı, dolayısıyla bunlar da yapılıyor.

Sezgin Vekilimizin söylediği Diyarbakır'daki ağır hasarlı binaları bir takip edeceğim. Niye yıkılmamış yani Valiliğin bu konudaki takibi ne olmuş? Bunun takibini yapacağım.

Yerinde dönüşüm sürecini bitirmek durumundayız çünkü bu işin sonu yok. Yani bir taraftan da Sayın Vekilim, biliyorsunuz, şöyle bir eleştiriyi de karşı karşıya kalıyoruz: "Efendim, iki yıl geçti, üç yıl geçti, daha hâlâ bitiremediniz." Bunu diyen -sizi tenzih ediyorum ama- vekilleriniz var. Yani dolayısıyla bizim bir yerde bu işi durdurmamız gerekiyordu, onu da uzatabileceğimiz en son zamana kadar uzattık. İşte, 2025'in Ağustosuna kadar dedik ki: "Vatandaşımız başvursun." Ki orada başvuru şartlarına baktığınızda orta hasarlı zaten hak sahibi. Yani hak sahibini biz yapıyoruz, bu sefer şöyle bir karmaşa oluyor: Yani, vatandaşa o süreci devam ettirdiğinizde biz ne yapacağımızı da bilemiyoruz bu sefer. Çünkü oradaki sürecin önü açık çünkü o da hak sahibi olacaksa -evi yapılacak ya- dolayısıyla onu biz artık bitirmek durumundaydık. Şu an şunu net ifade edebilirim ki yani yüzde 100'ü bitmiş diyemem ama yüzde 98'i, 99'u hak sahibi olan, efendim, ya evini dönüşüme sokmuş ya AFAD'dan hak sahibi olmuş biz yapmışız ya yerinde dönüşümle projesini yürütüyor ya kentsel dönüşümden bir şekilde o sistemin içine dâhil olmuş... Sadece 125 bin kentsel dönüşümden yani yapmamamız gereken -belki bazılarına göre- konutu yapıyoruz. Niye? O Hatay'ın Antakya'sı, Defne'si ayağa kalsın diye; efendim, Adıyaman'ın Atatürk Caddesi ayağa kalsın diye. Yani oradaki bakış, şehirleri de bir taraftan ayağa kaldırmak.

Cemil Özgür İlkokulu yani ona da baktıracağım. Ama şöyle: Yani bir tane okul yıkılmış, bilmiyorum ama okul özelinde bir sorun olduğunu düşünüyorum ama araştıracağım, bakacağım. Yani büyük ihtimal oradaki veliler, aileler başka yere gitmek istememiştir. Yani Diyarbakır'da okul mu yok? Yani hiçbir okul yıkılmamış, bir tane okul hasar görmüş.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Üniversite lojmanlarının içerisinde Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Evet, büyük ihtimal ailelerin talepleridir.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Ailelerin de oralar yeni yerleşime açıldı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ama baktıracağım, baktıracağım ona da Sayın Vekilim.

Şimdi, Oğlaklı TOKİ konutlarıyla ilgili, TOKİ'yle alakalı değil şikâyetler, genel altyapıyla ilgili birkaç şikâyet var, biliyoruz. Bunu da ilgili kurumlarla takip ediyoruz ki bu altyapıyı da zaten DSI ve DİSKİ bizim ilgili kurumlarımızla beraber yürüttüler ama koordinasyonu sağlıyoruz. İnşallah oradaki eksiklikleri de arkadaşlarımızla birlikte takip edeceğiz.

İlk Evim, İlk İş Yerim'de yine vekilimiz sordular, 260 bin konutun İlk Evim'de projesi, inşası başladı; 250 bin yapacaktık, 260 binin inşası başladı. Dolayısıyla başlamayan bir konut inşası yok. İlk Evim Arsa'da 235 bin hak sahibi için süreç yürütülüyor, 120 bin hak sahibinin imar planları yapıldı ve burada da arsaların teslimi yapılıyor. Biz bu arsaları niye çıktık? Cumhuriyet tarihinde böyle bir arsa işini devlet yapmış değil. Niye? Vatandaş daha uygun şartlarda konuta erişsin, daha ucuz şartlarda alsın diye. Şimdi 5 milyon başvuru olmuş ve bu başvuru bünyesinde 500 bin konut yapmışız, yine yapacağız. Ama bir de şunu da görmemiz lazım: 28 milyon bağımsız bölüm var, nüfus artışını dikkate aldığınızda, Türkiye 100 milyona gitmeyecek öngörüsüyle hareket ettiğinizde yani öyle 5 milyon konut yapsanız beş sene sonra o konutların belki 1 milyonu açıkta kalır. Ya, öyle de değil yani konu. Dolayısıyla bunu bir planlama dâhilinde yürütüyoruz. Yani, dolayısıyla hani biz kıyası yaparken de... "Avrupa'da çözülüyor." dedi İbrahim Vekilimiz; Avrupa'da çözülen bir şey yok çünkü Avrupa'da nüfus artmıyor.

Ben şu ifadeyi açıkçası bu toplantıya yakıştıramadım: Yani "saraydan gelen" "sarayda oturan" "sarayın talimatı" ifadesi bu Komisyonun ruhuna, Meclisin insicamına uymayan bir ifade. Yani burada hangi saraydan bahsediyorsunuz bilmiyorum ama

milletimizin evi, Külliye, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi ve o Külliye'de Cumhurbaşkanımız milletimizin oylarıyla seçildi, yüzde 52 oy aldı ve yirmi dört yıldır da bu ülkenin 81 iline hiçbir vatandaşımızı ayırt etmeksizin bu hizmetleri yürütüyor, götürüyor. Ve biz, Sayın Cumhurbaşkanımızla bütün milletvekillerimiz, bütün belediye başkanlarımız istişare etmekten, gerektiğinde talimat almaktan da gurur duyuyoruz. Yani devletimizin lideridir, Başkomutanıdır ve yani bu talimat alma konusunda, istişare etme konusunda bizim herhangi bir rahatsızlığımız yok, siz ne kadar rahatsızlık duysanız da biz rahatsız olmuyoruz. İstişare de ediyoruz, yapılması gerekenleri de birlikte ortaya koyuyoruz ve neticede Sayın Cumhurbaşkanımız bizlere bir görev veriyor, biz de görevle ilgili illerimize gidiyoruz, bu işleri yapıyoruz, seçilmiş biriyle de bu istişareleri yapmak durumundayız. Ama yani bize bunları ifade ederken kendi öz eleştirimizi de yapmanızı size tavsiye ediyorum Sayın Vekilim. Kendi yönetiminizle alakalı hususları da gözden geçirmenizde fayda var.

Tabii, tarım alanlarının açılmasıyla alakalı biz bir işlem yürütmüyoruz, yürütmek de istemiyoruz. Tarım bizim ekonomimiz açısından, istihdamımız açısından kıymetli, değerli. Birkaç yerde zorunlu kaldık. Nerede kaldık? Hatay'da bir köyde bir mevcut yerleşim vardı, o köyün etrafında başka bir alan da yoktu. Yani Amik Ovası, işte orada havalimanına yakın bir köyde izin aldık. Şanlıurfa'da -Harran bildiğim kadarıyla- Harran'da hiçbir yerleşim yeri yok, bir orada sosyal konutla ilgili çalışma yapıyoruz; o da takas yapabilirsek hiç girmeyeceğiz. Yani dolayısıyla biz tarım alanına, fiilen tarım yapılan alanlara girmek istemiyoruz ve bu konuda da hassasız. Aynı şekilde, Diyarbakır'la ilgili de bu hassasiyetimiz var. Diyarbakır'da zaten yerleşimle ilgili bir sorun da yok yani şehrin içinde bir sürü mera var, hepsi...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakanım, TOKİ demedim, benim ifadem burada belediye anlamında çünkü belediye o tarım alanlarına da verdiği için onu söylemek istedim.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Genel konuşuyorum Sayın Vekilim, yani TOKİ... Bizim bakışımızı anlatıyorum ama yereldeki o sorun neyse hem Diyarbakır için hem Şanlıurfa için biz bakacağız. Diyarbakır'da -sayın vekilimiz ifade ettiler- onu da arkadaşlarımız inceleyecekler; inşallah, o sorunu da çözeceğiz, çözmek için gayret göstereceğiz.

Arsa maliyetlerinin düşmesi adına tescil edilmemiş arsaları tapu kadastroyla tescil ediyoruz. Mera vasfında gözükken ama mera olarak kullanılmayan alanları ekonomiye kazandırmaya çalışıyoruz. Yeni planlamalarla yine bu arazileri vatandaşlarımız daha uygun şartlarda alsın diye bu çalışmaları yapıyoruz yani arzı artırıyoruz. Arzı artıracaksınız ki fiyat düşsün. Ki bunu da yürütürken hani milletin o manada daha uygun erişimini yapmaya gayret gösteriyoruz.

Roman vatandaşlarımızla ilgili Radiye Sezer Vekilimiz çalışmayı sordular. Yani hem Yalova'da hem Kocaeli'de hem Tekirdağ'da, Samsun'da, Hatay'da, Aydın'da Roman vatandaşlarımızla ilgili onlardan gelen talep doğrultusunda çalışma yürütüyoruz. Yine hem vekilimizle hem Komisyonla görüşme de yaptım. İnşallah, biz bu süreçte Roman vatandaşlarımızın da uygun şartlarda konut erişimine imkân tanıyacak bu projeyi yürütüyor olacağız.

Yani Rize'de barınma hakkıyla ilgili zaten selden sonra çalışmalarımızı ifade ettiler, onu da yapacağız.

İzmir'de, evet, 30 Ekim 2020 depremi sonrası bir çalışma yürüttük ve İzmirliyi de yanımıza alarak, İzmirli vatandaşlarımızla istişare ederek, her adımında konuşarak bu süreci yürüttük ve yine aynı bakışla İzmir'in bu noktada Bakanlığımıza ihtiyacı olduğu her anda yanında olmaya devam edeceğiz; yeter ki oradan, yerelden bir talep gelsin. Hem Dünya Bankası kredisini hem bu noktada yerinde dönüşümdeki desteğimizi İzmir'e verdik ve bundan sonra da aynı bakışla inşallah yürütüyor olacağız.

Ben, bütün Komisyon üyelerimize, Kıymetli Başkanımıza çok çok teşekkür ediyorum bu istişareyi bizlerle birlikte yaptığınız için. İnşallah buradan alınacak fikirleri, burada istişare ettiğimiz konuları da bizler de çalışmalarımızda dikkate alacağız diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN DERYA YANIK - Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz.

Planladığımız saati yine aştık. Bugün Genel Kurul gündemi çok yoğun olmasına ve sürekli yoklama yapılıyor olmasına rağmen arkadaşlarımızın dikkati ve sizi dinleme isteği devam etti. Gerçekten çok kapsamlı, çok detaylı, hem sorulara verdiğiniz cevap hem sunum içeriği itibarıyla çok istifade ettik.

Çok çok teşekkür ediyoruz, bütün heyetinize ve size şükranlarımızı sunuyoruz, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

BAŞKAN DERYA YANIK - Evet, toplantımız tamamlanmıştır arkadaşlar.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.19